AYLIK MİZAH DERGİSİ • YIL : 7

KASIKATÜR

SAYI : 80 • KASIM 1999

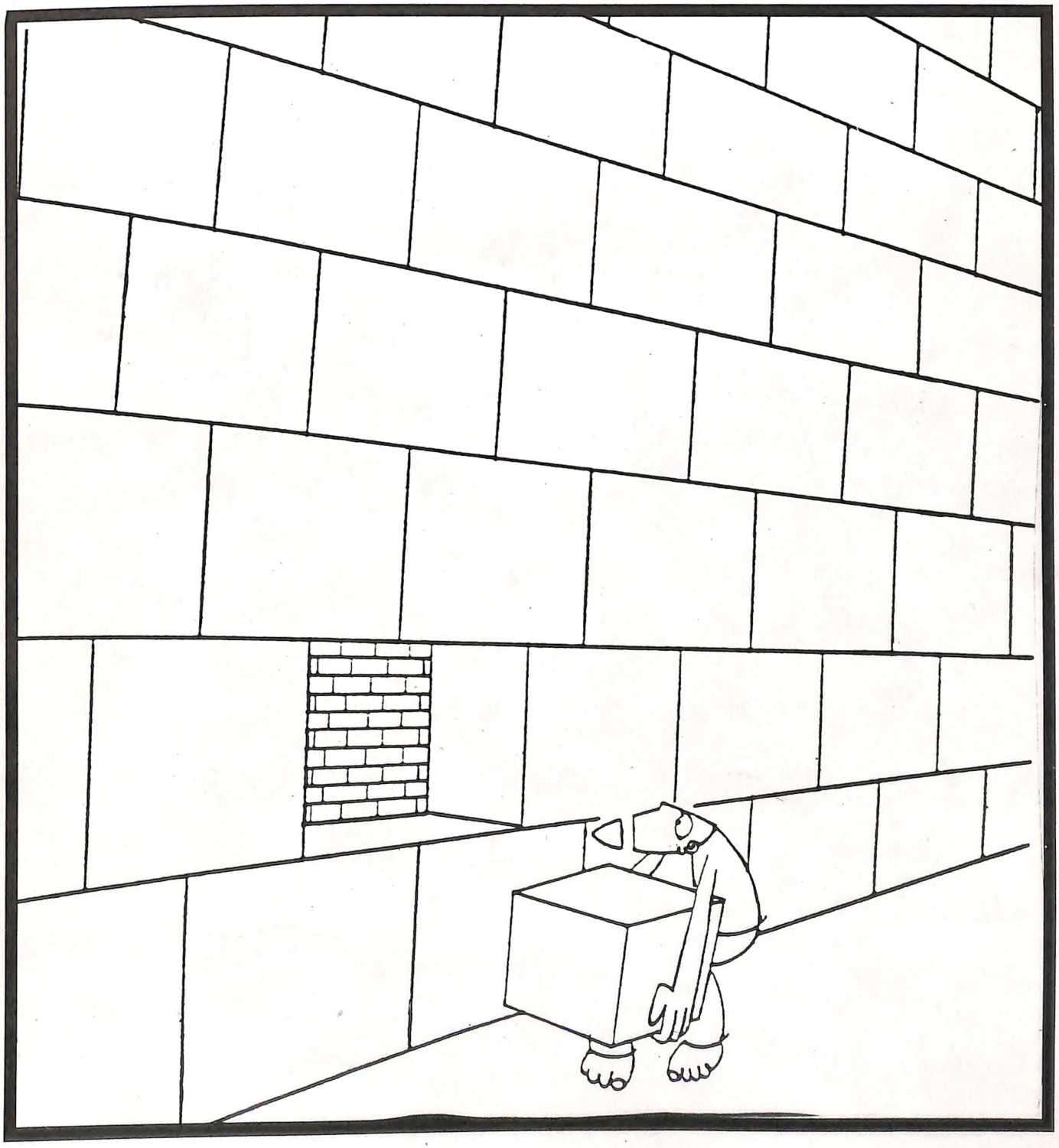

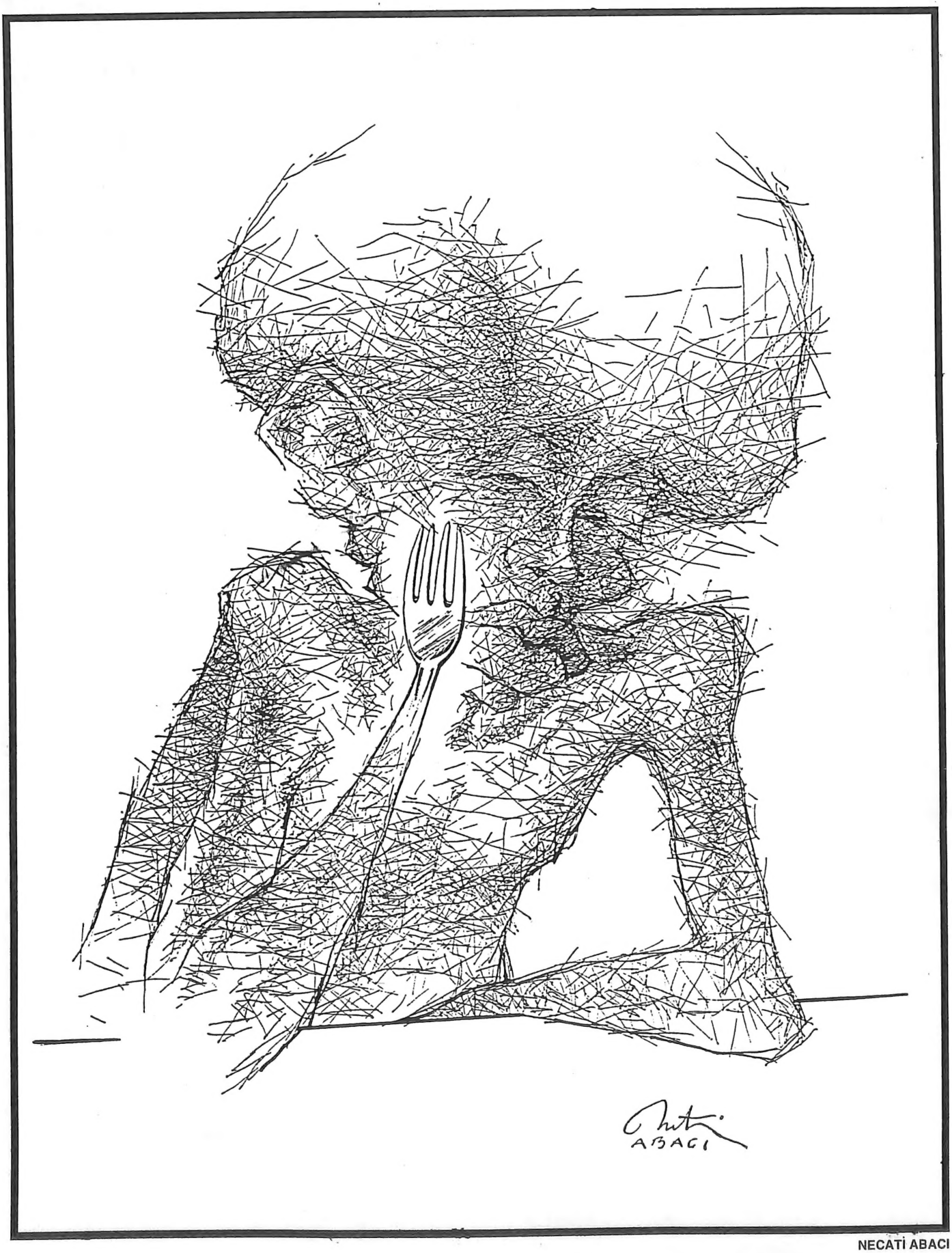

NECATİ ABACI

SAHİBİ VE YAYIN YÖNETMENİ
KARİKATÜRCÜLER DERNEĞİ
ANKARA TEMSİLCİLİĞİ ADINA
METİN PEKER

YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ
MURAT ÖZMENEK

YAYIN KURULU
ALİ FUAT SÜER
CUMHUR GAZİOĞLU
OKTAY BİNGÖL
ORHAN TÜLEYLİOĞLU
HİCABİ DEMİRCİ
MURAT SAYIN

KATKIDA BULUNANLAR

ALİ ULVİ ERSOY
ALTAN ÖZESKİCİ
ALİ ŞÜKRÜ FİDAN
AHMET ERKANLI
AKIN ÖNDER
ALİ ŞUR
BÜLENT ÖKUTAN
CEM KOÇ
CEMALETTİN GÜZELOĞLU
CEZMİ ERMİŞ
ERDOĞAN KARAYEL
ERAY ÖZBEK
EROL ÖZDEMİR
EDİZ ÇELİK
ERDOĞAN BAŞOL
HÜSEYİN ATABAŞ
HASAN SEÇKİN
HASAN UYSAL
GÜNGÖR KABAKÇIOĞLU
İZEL ROZENTAL
İSMET LOKMAN
NURİ BİLGİN
KADİR DOĞRUER
KURTULUŞ KAYALI
KEMAL ÜRGENÇ
KEMAL ÖZYURT
MÜMTAZ İDİL
MUHAMMET ŞENGÖZ
MUSTAFA BİLGİN
NECDET ŞEN
OĞUZ GÜREL
ORHAN JOPLU
ÖZGÜR ARHAVİLİ
RUHİ TEK
TONGUÇ YAŞAR
TAYFUN AKGÜL
TANJU ÖZKAN
SEÇKİN TEMUR
SERDAR ÇAKIRER
YİĞİT ÖZGÜR
YENER ÇAKMAK

DERGİ TEMSİLCİLİKLERİ
Antalya/Cihan İşbaşı • Bursa/Mümin Bayram • Çorum/Altan Özkesici • İzmir/Cem Koç • Trabzon/Adnan Taç • Mersin/Serdar Kutça • Sinop/Seyit Saatçi • Zonguldak/Kürşat Coşkun • Kıbrıs/Hüseyin Çakmak

DİZGİ : DAMAR LTD. ŞTİ. • ANKARA
Özveren Sok. 3/8 Demirtepe Tel: 232 01 11

BASKI: YORUM BASIN YAYIN SAN. LTD. ŞTİ.
Fevzi Çakmak Sk. No: 15/C Tel: 229 00 76 Ank.

İRTİBAT VE YAZIŞMA ADRESİ
Konur Sokak 31/10 Kızılay-Ankara
Tel/Fax: 417 37 28

POSTA ÇEK NO: 104902 METİN PEKER
Altı Ay: 6.000.000 TL • Bir Yıllık: 12.000.000 TL

Kapak Karikatürü: FERRUH DOĞAN

Karikatür Dergisi'ndeki eserler yazılı izin alınmadan kesinlikle yayınlanamaz.

KARİKATÜRCÜLER DERNEĞİ

CLINTON'UN BURNUNU SIKMAK?..

Clinton üzerine çeşitlemeler "Başkan"ın ardından adamakıllı helmeleşti.

Bire bir katarak pireyi deve yapmak, eski özdeyişlerimiz arasındaki inci tanelerindendir; günümüzde buna propaganda diyorlar; halkımız nasıl olsa saf, yuttur yutturabildiğince...

Bill 68'li değil mi?..

Saksafon da çalıyor...

Barışçı...

Yedi aylık küçük Erkan'ı kucağına aldı, sevdi, öptü, kokladı...

Erkan da Bill'in burnunu tuttu...

Çocukları çok seviyor Clinton...

Hem Başkan, çiçeği burnunda bir öğrenciyken "Vietnam Savaşı'na karşı çıkmamış mıydı?..

Yedi aylık Erkan bebeyle Clinton'un halleşmeleri belleğimize kazındı.

Bebekler güzeldir!..

*

Çağımızın görsel teknolojisinde "zoom" diye bir olay var...

"Körfez Savaşı"nda dünya televizyonlarının kameraları Basra'da bir karabatak üzerine zoom yapmışlardı; o günden bu yana olay unutulamadı; yanan, akan, yıvışan, çamurlaşan, denizi bataklığa çeviren ham petrolün içinde kıvranarak ölümle pençeleşen karabatağı kim belleğinden silebilir ki?..

Clinton'la Erkan bebeğin ekranda sevişmesi de unutulamayacak...

Clinton'da çocuk sevgisi bir...

Barış sevgisi iki...

68'li Başkan'ın barış sevgisi öylesine ki Vietnam Savaşı'na katılmamış...

Peki, "İkinci Körfez Savaşı'nda Irak'a saldırı kararını veren kim?..

Clinton!..

Birleşmiş Milletler'i bir kenara iterek ve uluslararası toplumu hiçe sayarak Güneydoğu komşumuz Irak'a 19984de "Çöl Tilkisi" adı verilen saldırı savaşıyla bomba yağdırması, Başkan Clinton'un nasıl bir barışçı olduğunu gösteriyor; kararın gerekçesi de Irak'ın ambargo kararını delmesi olarak vurgulanıyor.

Ambargo Irak'a uygalanan kuşatmadır; ambargo demek komşumuzda doğan bebeklerle küçük çocukların besinsizlik ve açlıktan ölmeleri demek...

Clinton bu konuda sağır duvar...

Oysa yüreği olan insan, Irak'ta besinsizlikten yaşamını yitiren bebelerin ağlamasını duyar...

Irak'taki bebelerin sayısı kaç?..

Bir, on, yüz, bin, milyon?..

Irak'ta açlıktan tükenip giden bebeler kimin burnunu sıkacak?..

*

Amerikalı işini bilir, seçtiği Başkan Amerika'nın çıkarını kollamalı...

"Pax Americana" neyi gerektiriyorsa, Başkan gereğini yerine getirmeli...

Duygu yoktur bu görevde...

Ancak bizim gibi safdiller, akıllarını duygularına kaptırıp kafayı yerler...

İlhan Selçuk (Cumhuriyet, 23 Kasım 1999)

MAKSAT MUHABBET

•

Özgeçmişini!..

12 Eylül sonrası idi. İsveç'ten yazı istiyorlardı. Türkiye'de yazamadığım konuları İsveç'e, ancak isim vermeden yazmaya başladım. İki üç yıl sonra belki "Demokrasi gelmiştir" saplantısı ile yazılarımın artık adımla ve fotoğrafımla birlikte yayınlanması kararlaştırıldı. Ve ilk yazı için özgeçmiş istediler.

Onlar beni ben onları tanımıyorum. Şaka olsun diye, 2 sayfayı aşkın uzun ve espirili bir özgeçmiş yazdım. Selanik kökenli bir aileden 1954 Kütahya'da dünyaya geldiğimi, küçükken karga kovaladığımı, sonra birisinin "Senin adın yok. Böyle olmaz, seninki bundan sonra Hasan olsun!" dediğini, son olarak da Ankara Hukuk Fakültesi'nde okuyan kardeşimi askeri bir aracın ezerek öldürdüğünü kaydederek, "Böylece tek çocuk olarak ailenin bütün mirası bana kalacak!" diye devam ettim. Amaç hem onlarla eğlenceli biçimde tanışmak hem de yazının içinden istedikleri bölümü alıp kullanmalarına olanak tanımaktı.

İsveç'te ki "Espiri bilir ve sever" arkadaşları geçtiğim özgeçmişe hiç dokunmadan aynen basmasınlar mı? Rezil olduğum gibi derdimizi de kimseye anlatamadık.

Peki hiç düşündünüz mü, sizden özgeçmiş istendiğinde nelerin yazılması gerektiğini? Örneğin özgeçmişte önemli olan nedir? Sünnet olmak mı, askere gitmek mi, ilk sakal traşı mı? Yoksa, sözlenmek, nişanlanmak, evlenmek veya boşanmak mı? Çiçek çıkardığım gün niye önemsiz olsun ya da ilk diğişimin çekilişi? Ya komşu kızının benimkinden farklı olduğunu keşfettiğim bedeni ile oynamamız, cinselliğin keşfi, doktorculuk numaraları... Peki sizin elinizde olmadan gerçekleşen doğum tarihi? Ya bitirilen okullar falan önemli midir? Özgeçmişinizi yazarken doğam tarihi yerine ölüm tarihini bilmiş olmayı daha çok arzulamaz mıydınız?

Her neyse sözü uzatmamayım. Bu kez Metin Peker istedi özgeçmişimi. "Okurlar istedi" falan dedi ama inanmıyorum. Geçmişimi araştırıp açık bulmaya çalışıyor aklınca. Çaresiz yazıyorum. Sizlerden tek dileğim, "herkesin benim yaşamımı pek merak ettiği vehmine kapıldığım için bunları yazdığımı" düşünmemenizdir.

"Pederin memuriyeti nedeni ile, İlkokulun yarısını Konya Ereğli'de, geri kalanını ve orta öğrenimimi ise Kütahya'da tamamladım tamamlamasına ama gelin bir de bana sorun. Bana kalsa tamamlar mıydım acaba? Yaşım uygunken yaşamım futboldu ve genç milli takıma bile seçildim. Spor Psikolojisi okuma hevesi ile ODTÜ'ye derece ile girdim. Böyle bir bölüm olmadığını görünce de aynı eğitimi görmek dileğiyle Türkiye'de ilk kez açılan Spor Akademisi'ne geçtim. İşin ilginci, söz verildiği halde burada da böyle bir bölüm açılmayınca - boşluktan olsa gerek- iki dönem "Öğrenci derneği başkanlığı" yaptım ve okulu bari "girmişken" bitirdim.

Amatör sporcuların örgütlenmesi amacıyla kurulan ASD'nin 4 yıl genel başkanlığını yaptım. 13 şubesi ile 15 bin üyeli derneğimiz, beni ve vatanı kurtarmak için yönetime el koyan askerler tarafından namusuyla kapatıldı. Derneğimizin kapatılmasının ardından bilindiği gibi anarşi durdu, memleket zenginleşti. Bu dönemde profesyonel sporcuların sendikalaşması için uğraşırken, gelen bir öneri ile DİSK4e ait Politika gazetesinde spor yazarlığına başladım. Politika kapatılınca, THA, THA'dan istifa edince de 1981'de kısa dönem askere gittim. Dönüşte Cumhuriyet Gazetesi'nden gelen öneriyi değerlendirerek, spor muhabirliğini sürdürdüm. Aynı dönemde Spor Dünyası ve Sportmence dergilerinin Ankara Temsilciliğini yürüttüm. Spor muhabirliği dönemi 1 yıl sürdü. Politik muhabirlik döneminde, o zamanlar çok önemli olduğunu sandığım, 7'si yılın gazetecisi olmak üzere 20'nin üzerinde ödül kazandım.

"Ruh sağlığımı korumak" gerekçesi ile istifa ettiğim Cumhuriyet Gazetesi'nden ayrıldıktan sonra, bütün gazetelerin çok yüksek paralarla peşimden koşacağına emindim. Ayrıldıktan sonra 5 yıl arayan falan olmadı. Bu boşlukta, dünyada merak ettiğim bir çok ülkeye gitme olanağı buldum ve (1987-91) yılları arasında toplam 7 kitabım yayınlandı. Yine bu arada kendi hakkımı doğru dürüst savunamazken, İHD Genel Sekreter Yardımcılığı yaptım, İHD Bültenini çıkardım, DEMOKRAT Dergisinde, özgür Gündem ve Aydınlık Gazetelerinde yazdım. Yaklaşık 3.5 yıl TBMM'de SHP Danışmanı olarak, hep uzak durduğum devlet, hükümet, meclis ve siyasi partilerin perde arkasını öğrenmeye gayret ettim. Ayrıca 12 yıl sürdürdüğüm İsveç-Türk İşçi Dernekleri federasyonunun Türkiye temsilciliğini, İsveç'te yayınlanan Yeni Birlik Dergisi'ne ise yazmayı sürdürüyordum. Bir süredir de -yok satan- Siyah Beyaz gazetesinde çalışıyorum. Zaman zaman da çeşitli dergilerde yazılarım yayınlanıyor. En büyük övünç kaynağım, dedem; Kuvay-ı Milliyeci yüzbaşı Ethem ile, spordan - ekonomiye, Dış politikadan - mizaha ve siyasetten - araştırma ve denemelere kadar yayılan ve sayısı 500'ü aşan makalelerim...

Halen bekarım? Ancak çok yaşlı ama çok zengin bir eş aradığım söylentileri tamamen gerçektir. 5 yaşına ulaşan KOPUK isimli Rus Cocker marka kızımla birlikte yaşıyorum. Ayrıca; 3'ü kaplama, 4'ü dolgulu 30 civarında dişim bulunuyor. Ayakkabı numaram, 20 yıldır 40.5. Saçlarım ön tarafını aldırıyor, sakallarımı beyazlaştırıyor, göbeğimi ise aynen koruyorum." Bilmem anlatabildim mi?

hAsAN uYSAL

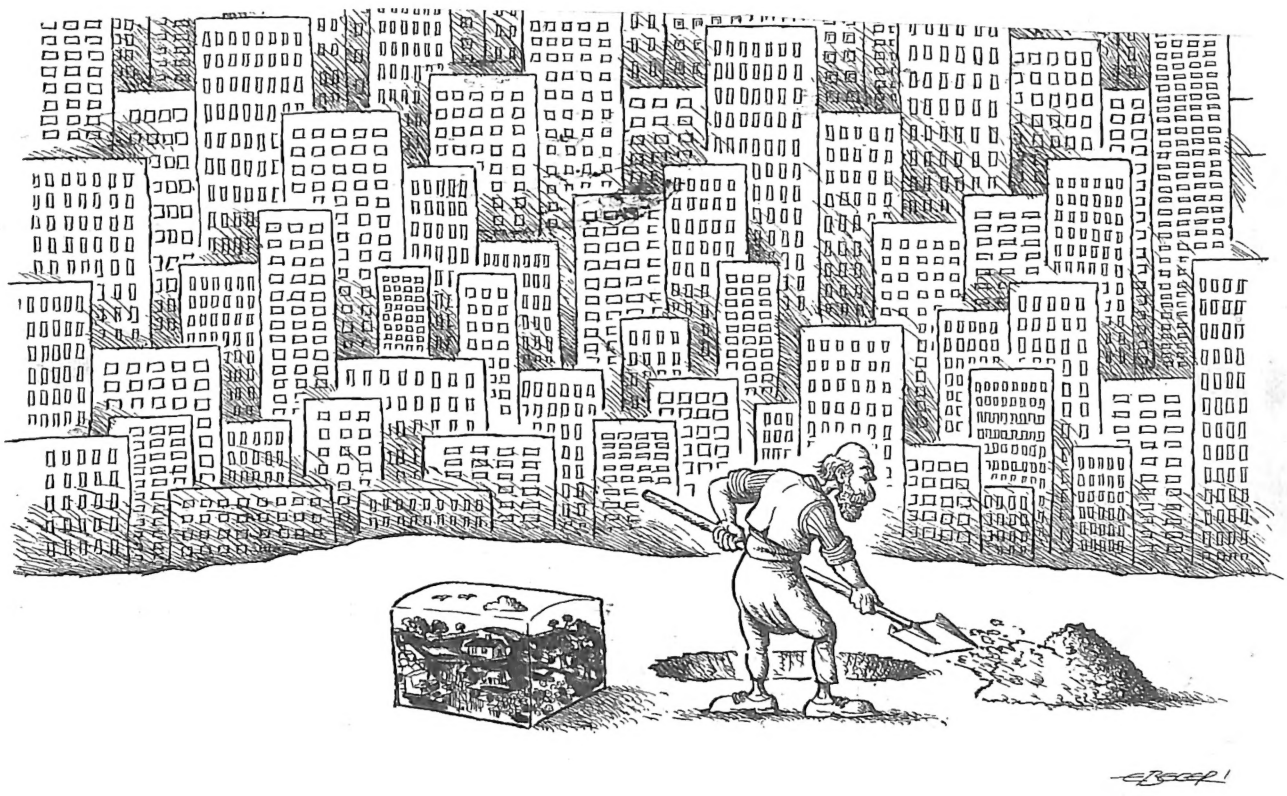

EMRE BECER

TURGAY KARADAĞ

CEMİL MERİÇ'İN HİCİV KONUSUNDAKİ DUYARLILIĞI

ZARF İLE MAZRUF

KURTULUŞ KAYALI

Önemsenmesi gereken bir husus Cemil Meriç'in hiciv üzerinde durmasıdır. Hicvi araştırıyor ve Türk tarihinde, kendi ülkemizde hicivin olmadığını anlatmakla başlıyor. Halbuki başka anlatımlara bakıldığında Türkiye'de çok güçlü bir hiciv geleneği olduğu düşünülebilir. Bunun mizaha göreli olarak güçlülüğünü vurgulayarak yazıyorlar. Zaten bu sayfada bir zamanlar İsmail Habib'in Edebi Yeniliğimiz'den kalkılarak böylesi bir nitelemede bulunulduğu aktarılmıştı. Aslında yaklaşımın bir de bu farklı yanına dönüp Türkiye'de hicvin gelişim dinamiğine değişik bir pencereden de bakmak gerek. Çünkü bizdeki gelenekte heccav olmadığının, haccav olarak nitelenenlerin düzenle uyuttuklarının bir somut örnekten kalkılarak, Neyzen Tevfik örnek gösterilerek anlatıldığı hatırlanabilir. Ancak sorunu bir ölçüde somutlaştırarak tartışmak daha anlamlı olabilir.

Başlangıç aşamasında dikkat edilmesi gereken nokta Türkiye'de insanların başka ülkelerdeki gelişmelere bakmadıkları gibi tarihe de yönelmedikleridir. Çoğu kişi de kendi yazdıkları dışında geçmişe pek yönelmiyor. Neredeyse herkesin miladı kendisiyle başlıyor. İnsanların ismi müstear olarak Kirpi'yi hatırlamamaları ve Refik Halid'in siyasal mizahından haberdar olmamaları kelimenin tam anlamıyla komik. Bunun ötesinde sorunlarla bir şekilde uğraşılmadığını hiciv denilince Eşref, bilemedin Neyzen'de kalınması ortaya çıkarıyor. Anılan heccavların ciddiye alınmaması da önemli bir gösterge.

Cemil Meriç Türkiye'nin ve evrensel anlamda düşüncenin serüveniyle fazlasıyla ilgili olmasına karşın düşünsel anlamdaki yeni dönemecine ilginç bir sayfayla, "Sihâm-ı Kazâ" sayfasıyla başlıyor. Sihâm-ı Kazâ Nef'i'nin hiciv şiirlerini topladığı kitabın adı. Hemen altında bir hiciv yazarından bir alıntı görülüyor. Daniel de Foe'nun yazdıkları bir anlamda olağanüstü önemli: "Hakikatı bulan, başkaları farklı düşünüyorlar diye, onu haykırmaktan çekiniyorsa, hem budala, hem de alçakdır. Bir adamın 'benden başka herkes aldanıyor' demesi güç şüphesiz; ama sâhiden herkes aldanıyorsa o ne yapsın?" (1) Bu Ülke yaptının sonunda da Cemil Meriç'in kaleminden çıktığı anlaşılan bir tanıtma yer almaktadır. Onun kaleminden çıktığının temel göstergesi de sonradan hiciv konusunda yazdıklarındaki yaklaşımı çağrıştırmasıdır. Sihâm-ı Kaza bir anlamda eleştirinin, eleştirisinin boyutunu göstermektedir: "Nef'i'nin Sihâm-ı Kazâ'sı coşkun, yaramaz ve dehâsıyla sarhoş şairin hicivlerini topluyordu. Kaynağı öfkeydi bu şiirlerin, öfke ve enâniyet. Nef'i oynuyordu: haysiyetlerle, gururla ve kendi hayatıyla. Babasından başlıyordu hicve, sonra devlet adamları ve sanatçılar kazâ oklarına hedef oluyordu. Su testisi su yolunda kırıldı ve Nef'i-i âteşzebân, 'Gökten nazîre indi Sihâm-ı Kaza'sına / Nefî diliyle uğradı Hakk'ın belâsına' mısrâlarının anlattığı gibi katlettirildi." (2) Bu alıntıda belirtilen husus hiciv konsuna yaklaşımını somutlaştırmaktadır. Somut durumun serilenmesini "Bizde Hiciv Yok" başlıklı bölümde apaçık bir şekilde görmek mümkündür: "Oysa şâirin kanıyla imzalanmayan hicviyeler, asırların mahkemesinde imzâsız bir mektup kadar itibarsızdır." (3) Bu söyleyiş benzeri bir şekilde, hatta daha ileri bir biçimde Türkiye'de hiciv bir yana tenkidin bile yokluğu tarzında bir niteleme olarak daha sonra yazdıklarında da telaffuz edilmektedir. Ancak önemli olan nokta, bir kere daha vurgulamak pahasına Bu Ülke kitabına başlarken yerli ve yabancı kökenli hiciv anlayışlarını söz başında belirtmek gereğini duymasıdır. Cemil Meriç ilk sayfada alıntı yaptığı Daniel de Foe'dan bahsederken de "hicivde zirve, romanda yaratıcı, gazetecilikte merhale" (4) demektedir. Yani yeni döneminde, yeni yönelimi çerçevesinde Cemil Meriç sanki herkesten başka düşündüğünü açıklamaya çalışmıştır. Değişik dönemlerde de, örneğin Jurnal'inde de, sonralarda yayınladığı Mağaradakiler eserinde de hiciv ve tenkid gündeme girmektedir. Aslında Cemil Meriç bu farklılığını sürekli olarak gündemde tutmaktadır. Sanki hicvin ve tenkidin bir şekilde artık ortaya çıkmasının yollarını açmaya çalışmaktadır.

Hicvi çok merkezi bir yere koysa da, her tür tenkidi, eleştiriyi hiciv olarak nitelemese de tenkit sorunuyla daha Saint Simon'u yazarken ilgilenmektedir. Belki de bu nedenin de etkisiyle işe Saint Simon'un hayat hikâyesini araştırmakla başlamaktadır. Aslında ilginç olan husus bu nedenden de kaynaklansa incelediği düşünce adamlarının hayat hikâyelerini ve düşünce serüvenlerini anlamaya çalışmasıdır. Komik olan, mizahi olan husus Cemil Meriç'in kendi düşünsel gelişimini her hangi bir başka yazardan daha fazla sosyal, kültürel çevresi çerçevesinde anlamayı çalışılmıştır: "1819'da nefis bir pamfle yazar Saint-Simon. Şakirtlerinden birinin (Olinde Rodrigeus) 1832 de 'Parabol' adını verdiği bu hiciv Saint-Simon'un narası: 'Tutalım ki Fransa bir anda en büyük elli fizikçisini, elli kimyacısını, elli fizyolojistini, elli mühendisini, elli şairini, elli fabrikatörünü, elli bankacısını kaybetti. Ne olur? Bu üç bin üreticinin kaybı Fransayı cansız bir bedene çevirir. Şimdi de hükümdarın bey kardeşini, tüm kral ailesini, saray nazırlarını, mabeyincileri sandalyalı ve sandalyasız bakanları, müsteşarların hepsini, en zenginlerden on bin toprak ağasını... yani asil bir hayat yaşayan on bin kodamanı kaybettik diyelim. Üzülürdük şüphesiz ama, iyi kalpli olduğumuz için üzülürdük. Fransa'nın yaşayışında ne değişirdi? Hiç. Boşalan yerleri yüzbinlerce Fransız hemen doldurabilirdi. Demek bizi eşek arıları yönetiyor, deme tepetaklak bir düzen bu.." (5) Sonunda bunun yaptırımını da açık bir şekilde anlatmaktadır: "Bu yazı Saint-Simon'u ceza mahkemesine sürükler. Savcının Saint-Simon'a yüklediği suç oldukça ağır: kral ailesine saygısızlık ve Berry Dükünün katline manevî iştirâk. Unutmayalım ki, Restorasyon devrindeyiz." (6) Tüm bunlarda belirtilenlerin önemi hicvin yazar üzerindeki olumsuz etkisinin Cemil Meriç tarafından nasıl yorumlandığını göstermesidir. Zaten bu tür durumlarla karşılaştırıldığında Türkiye'de bir şekilde hiciv olarak nitelenen yazıların maliyetinin pek bulunmadığını işaret etmektedir. Bu nedenle de aykırı düşüncelere "bir güzel mazmun bulursa kendini bile hicvedeceğini" söyleyen heccavın ne kadar ciddiye alınabileceğini, olumsuz cevap verilmesi gerektiğini belirterek sormaktadır. Burada önemli olan husus Batı toplumlarında hicivin gelişimi konusunda izahat vermesidir.

Batı toplumlarında hicvin durumunu tarihsel dayanaklarını da belirterek açıklamaya çalışıyor. Aktararak da olsa bir çerçeve çiziyor: "Önümde bu nefis tercümenin 1803'te yayımlanan dördüncü baskısı. Dusaul'un Juvenal tercümesine yazdığı 'Giriş', Juvenal'in kaleminden çıkmışcasına heybetli: 'Minnetten çok isyana mütemayil insan kalbi: İşte satirin kaynağı. Homeros'un sesinde bile zaman zaman hınç ve isyan sayhaları duymuyor muyuz? Salluste, Roma'nın ahlaksızlıklarını, Juvenal'den önce büyük bir belagatla haykırmıyor mu? Tacite'in yalnız adı bile, zorbalara ecel teri döktürmüyor mu" (7) Zaman zaman verdiği başka örneklerden de kalkarak Batıda hicvin gelişim seyri konusunda kimi genellemeler yapsa da söz Türkiye'ye gelince yaklaşımı değişiyor.

Bu yaklaşım farklılığının Türkiye'nin sosyal, ekonomik ve kültürel yapısının değişikliğinden kaynaklanıp kaynaklanmadığının tartışılması gerekmektedir. Hiciv yokluğunu "İslâmiyet(in) 'sebb-ü şetm'i hoş görme"mesine ve "Heccavın çevresine teklif edeceği yeni bir değerler manzûmesi"nin bulunmamasına bağlamasının pek kabul edilebilir birer gerekçe olarak anlaşılması en azından bazı dönemler için geçerli gibi görünmüyor. Batılılaşma süreci Cemil Meriç'in biraz önce alıntılanan görüşlerinin geçerli olmadığının önemli bir nedeni. Saptama doğruysa, ki bu saptama üzerinde derinlemesine tartışılmalı, Türkiye'de hicvin gelişmeme koşullarının, nedenlerinin irdelenmesi gerekiyor. Bu vesileyle Cemil Meriç'in Türkiye'de hicvin durumu konusundaki genellemelerini ve saptamalarını yeniden düşünme olanağı doğuruyor. Tenkidin yokluğu ya da azlığı ve bunların aşılmasının yollarının işaretlerini Cemil Meriç'in yazdıklarında yakalamak olanaklı. Nitekim o da böyle bir dönemin açılabileceğini ima ediyor.

---

(1) Cemil Meriç, Bu Ülke, 2. B., İstanbul, Ötüken Yay., 1975 s. 7.
(2) a.g.e., s. 196.
(3) a.g.e., s. 37
(4) a.g.e., s. 179
(5) Cemil Meriç, Saint-Simon (İlk Sosyolog - İlk Sosyalist), İstanbul, Çan Yay., 1967, s. 12 - 13.
(6) a.g.e., s. 13
(7) Cemil Meriç, Jurnal, C. I., İstanbul, İletişim Yay., 1992, s. 364

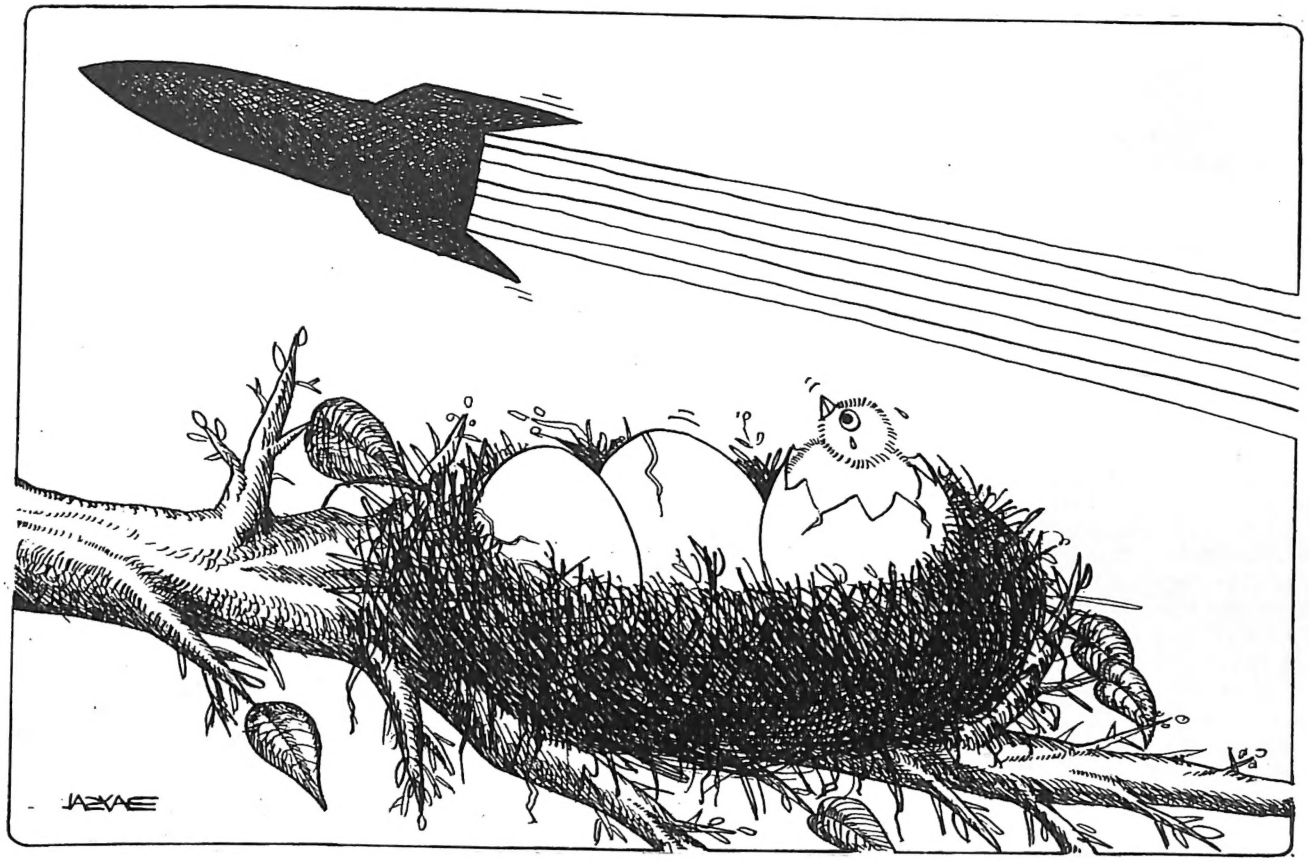

ERCAN BAYSAL

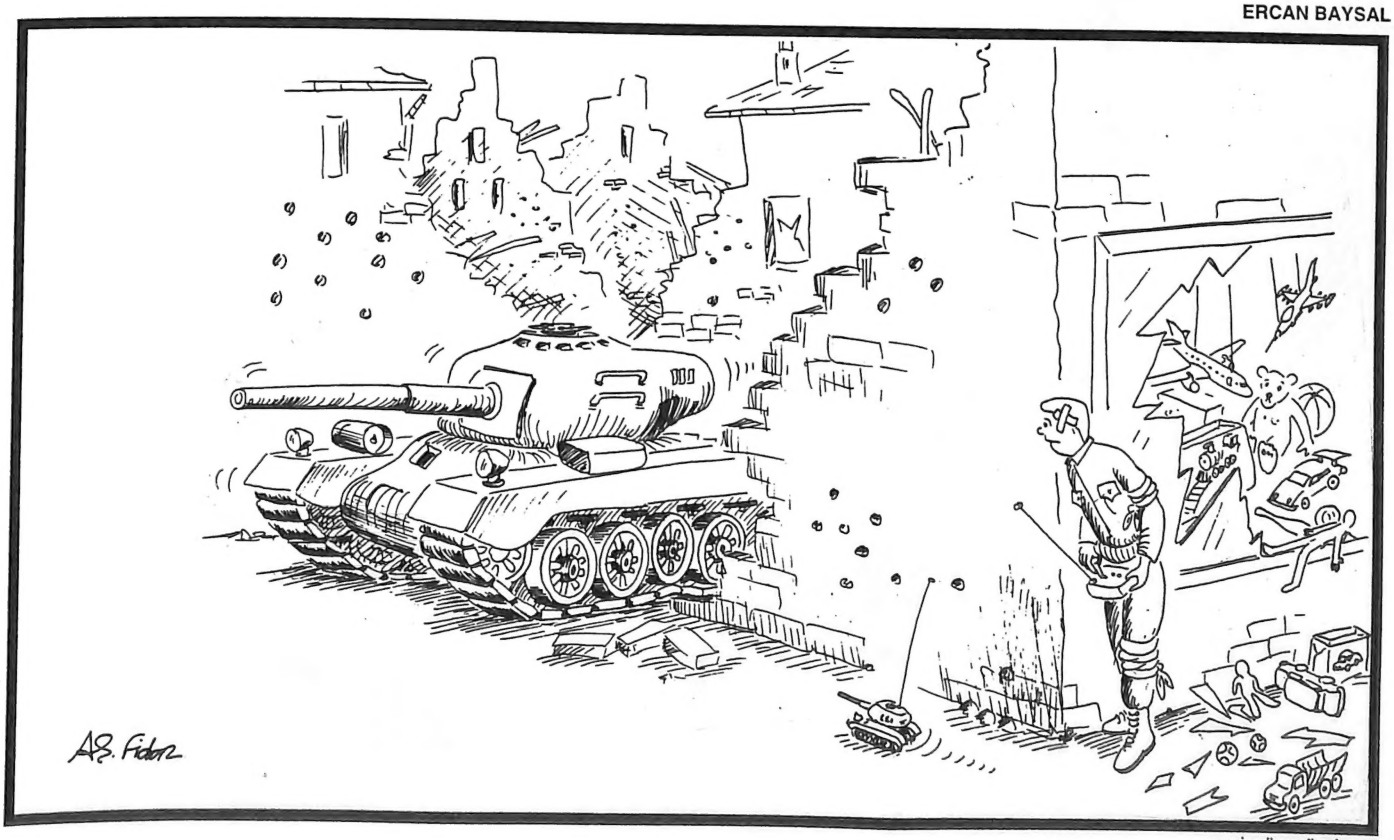

ALİ ŞÜKRÜ FİDAN

TÜRKİYE CUMHURİYETİ ÖNCESİ MİZAHIMIZIN "YAZILMAMIŞ VE BASILMAMIŞ" DÖNEMİ

Yener Çakmak

15 Eylül 1856'da yayınlanmaya başlayan Meğu, 1874'te kapanır. 1869-1883 yılları arasında Kevork Ayvazyan adlı Osmanlı Ermeni'sinin, ermenice mizah dergisi "Mamul" (Basın) yayınlanmaya başlar. Mamul'ün karikatürcü kadrosunda Haratyun Hekimyan, Nişan G. Berberyan, Tınghır gibi çizerler bulunmaktadır.

Osmanlı ermenilerinin mizah yayınları, bazısı karikatürlü, bazıları karikatüre yer vermeyerek; 1874'ten 1877'ye kadar "Tadron" (Tiyatro), 1875-1876 arası çıkan "Mimas" 1876'da yayınlanan "Şarivari" adlarıyla İstanbul'da yayınlandılar.

Karikatür Yayınlanan İlk Osmanlıca Türkçe Gazete "İSTANBUL"

Osmanlı Devleti sınırları içinde, resime yer veren ilk gazete "Ayin-i Vatan", 1867 yılında yayıncı Arif Arifaki tarafından çıkartılmıştır. Osmanlı Türkçesi eski harflerle basılan gazetenin resim klişeleri o yıllarda İstanbul'da klişehaneler bulunmadığından diğer yayınlar gibi, Avrupa'da yaptırılıyordu. Bu durum da gazeteye yüklü bir klişe gideri getiriyordu.

"Ayine-i Vatan" (Vatanın Aynası) bir süre çıktıktan sonra, klişe masraflarını karşılayamamaktan dolayı kapandı. Daha sonra kendine sermaye bulan Arif Arifaki aynı yıl içinde "Vatan" ve "Ruzname-i Ayine-i Vatan" gazetelerini çıkarttı. Son çıkarttığı gazete hükümet tarafından kapatılınca "İstanbul" adında dergi şeklinde gazetesini çıkarttı.

1867 yılında yayınlanan "İstanbul" gazetesi, eski Türkçe harflerle basılan ilk resimli karikatürlü gazete olması bakımından önemli bir yer işgal eder.

İstanbul Gazetesi'nin Başlığı, 1867

İstanbul Gazetesi yayına başladığında haftada bir defa pazar günleri çıkar. Beşinci sayısından sonra haftada üç defa yayınlanmaya başlar. İstanbul Matbaâ'sında basılan Mehmet Arif Arifaki'nin gazetesinde resim ve karikatürler M. Benetsanos tarafından çizilmiştir. 24.9.1867 -15.5.1869 yılları arasında yayımlanan İstanbul'un ilk sayısı toplatılmışsa da sonra yayınını sürdürmüştür.

Gazeteden çok dergiye benzeyen İstanbul'un yıllık abone bedeli 150 Kuruştur. Taşra aboneleri için ek posta ücreti istenmektedir. Adi ilânlar ucuz fiyata, eğitim ve edebiyatla ilgili ilânlar parasız basılmaktadır.

Demir Kafanın hakkı varmış, kadınların yanına oturulmaz. Odanın içinde [illegible]mış.

Megu Dergisi'nden bir karikatür

Istanbul Dergisi'nin ilk kapağı

HADRİGOVA

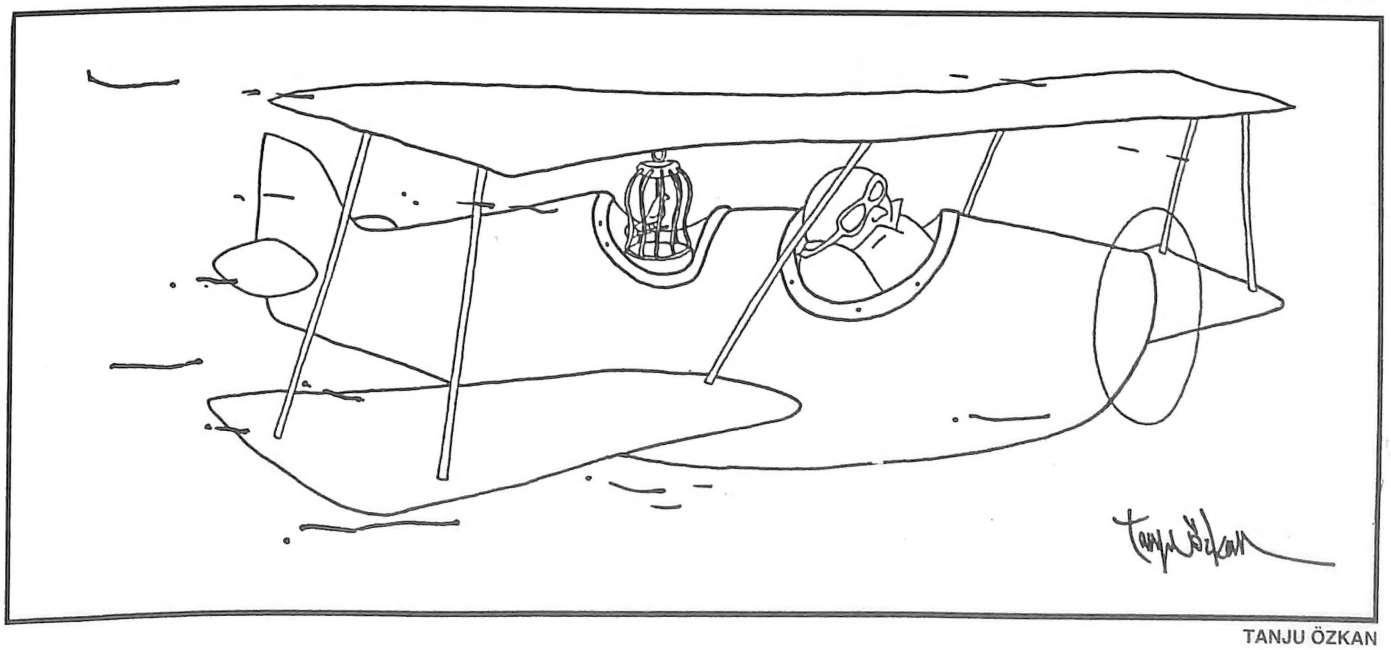

TANJU ÖZKAN

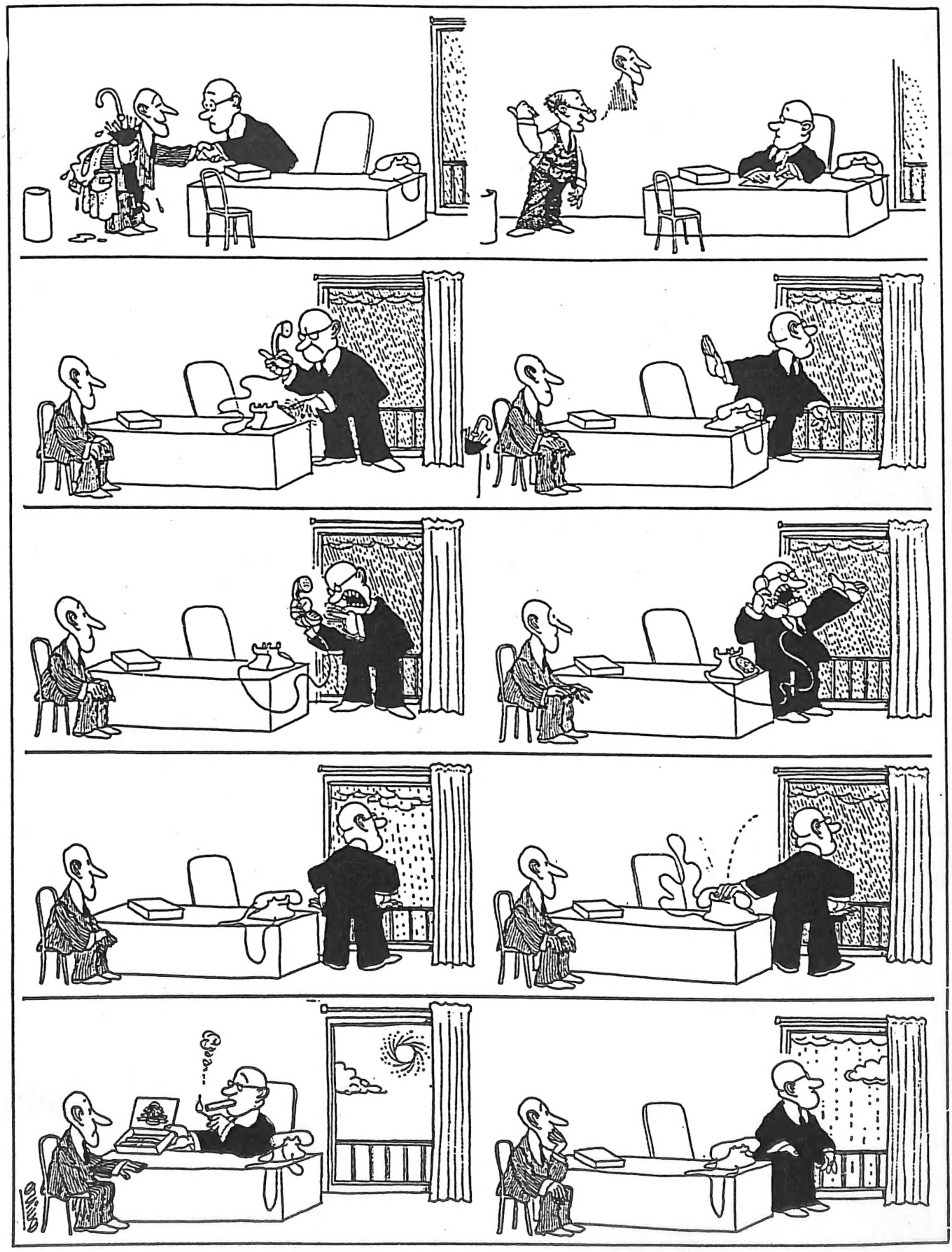

QUİNO

MURAT ÖZMENEK

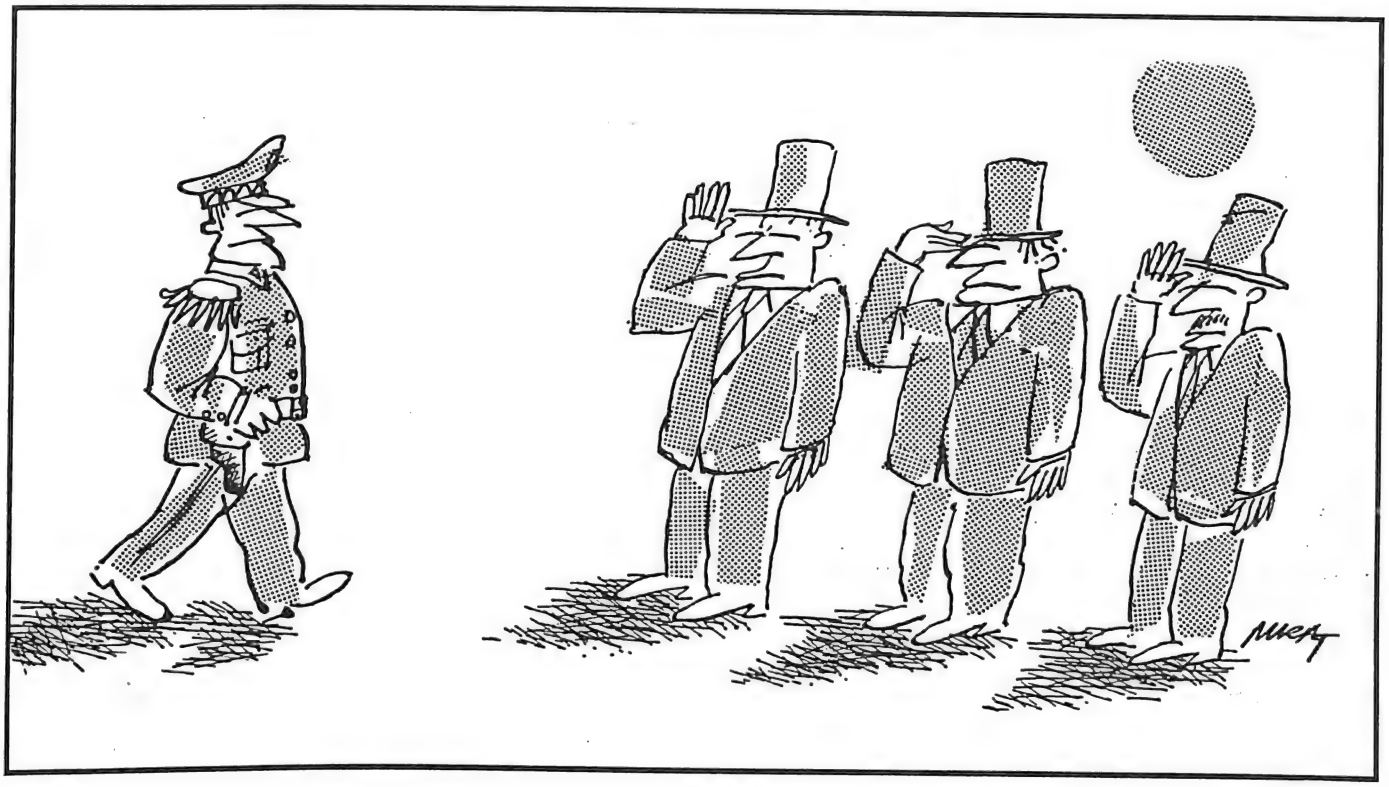

BİROL ÇÜN

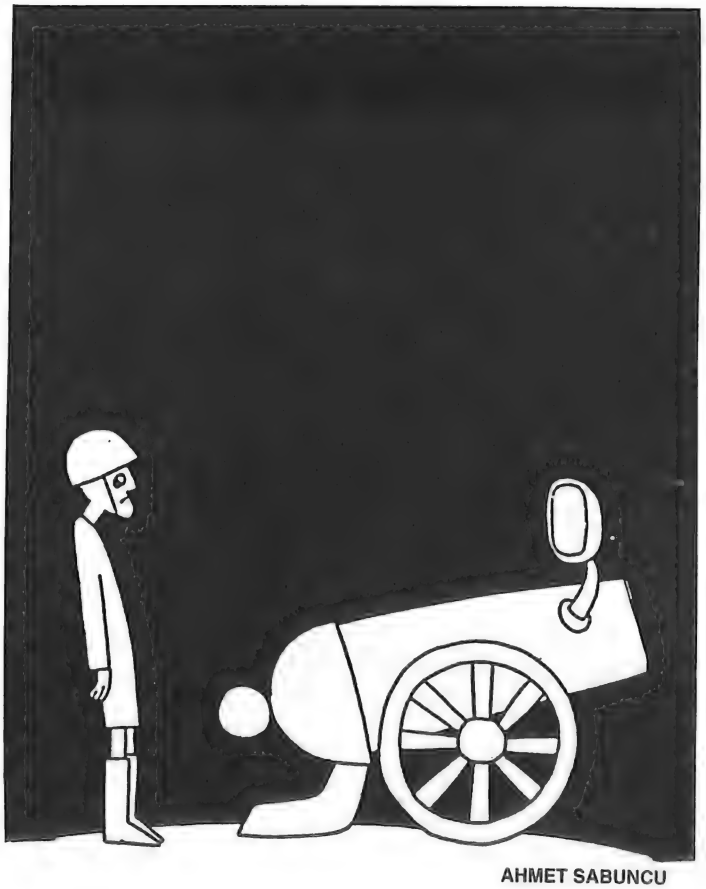

AHMET SABUNCU

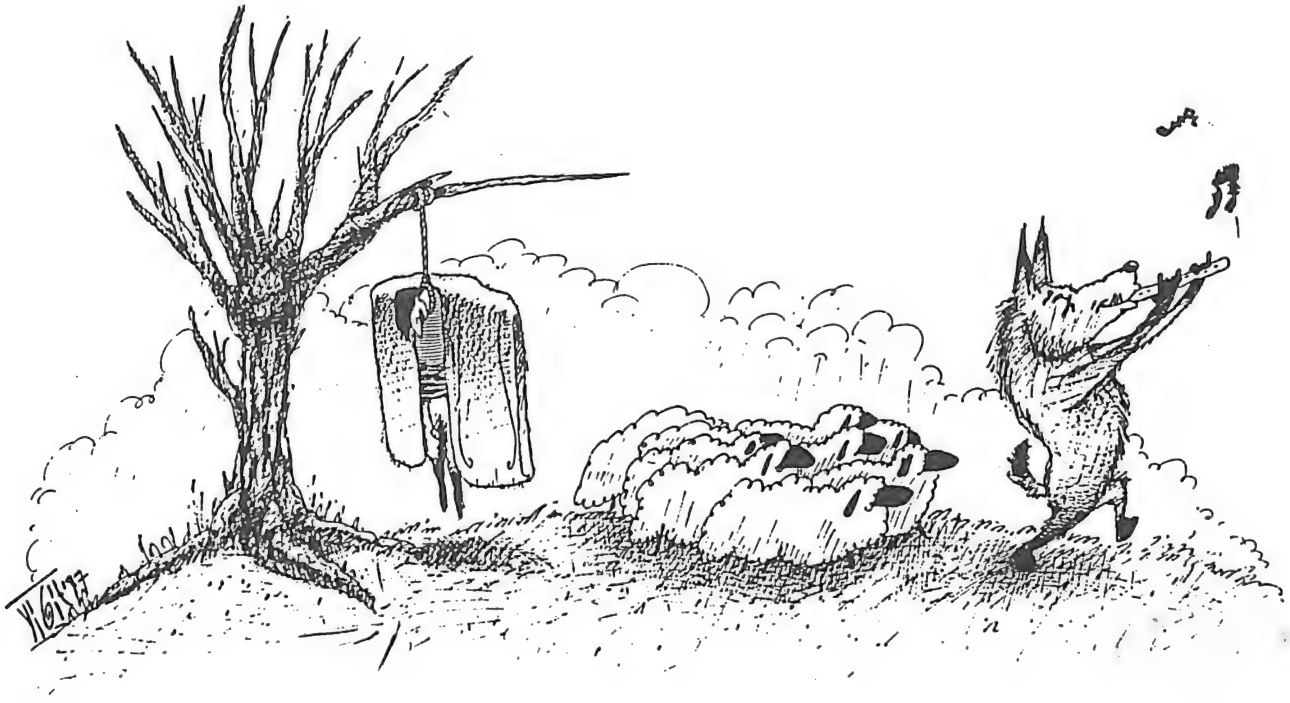

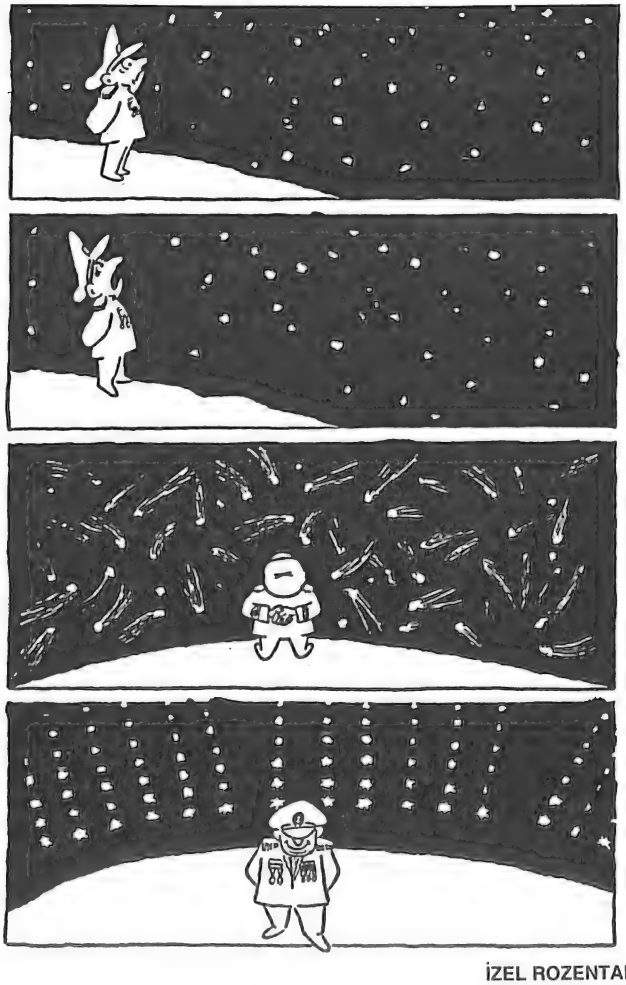

İZEL ROZENTAL

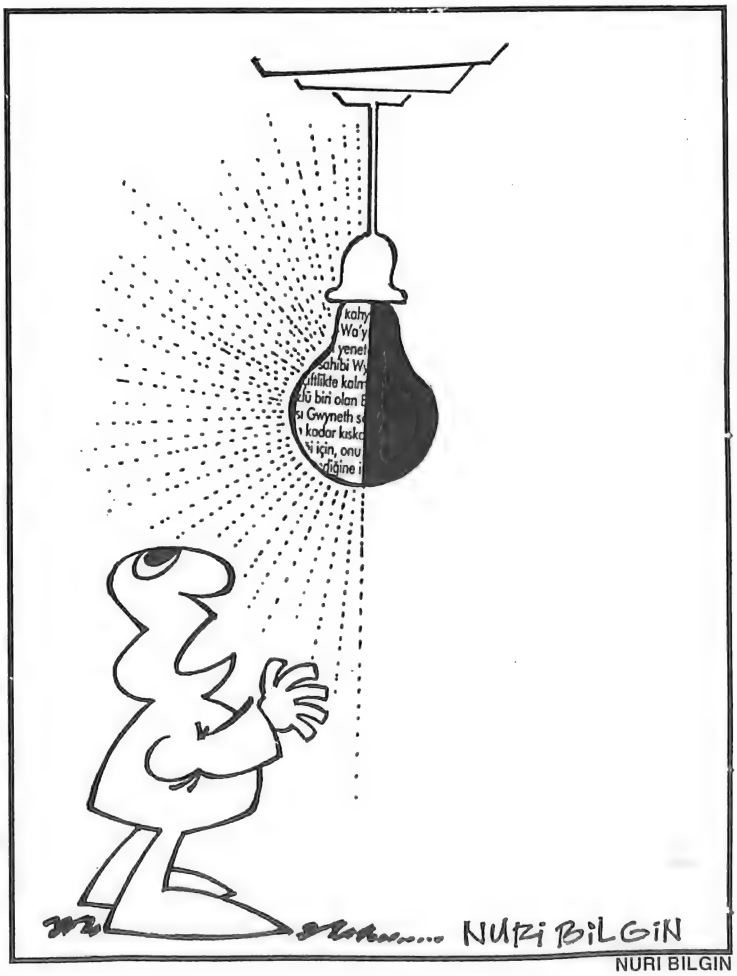

NURİ BİLGİN

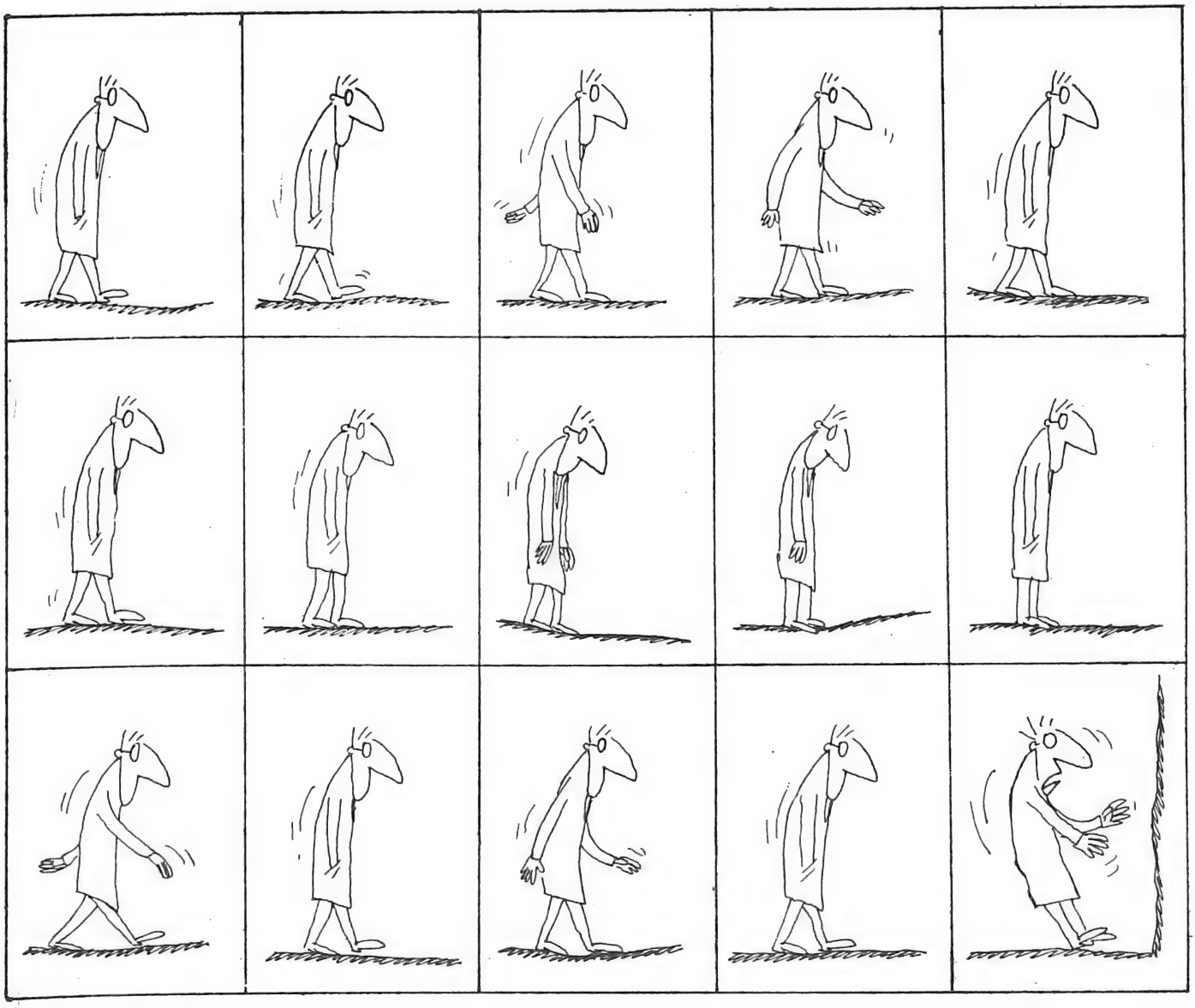

ŞENOL BEZCİ

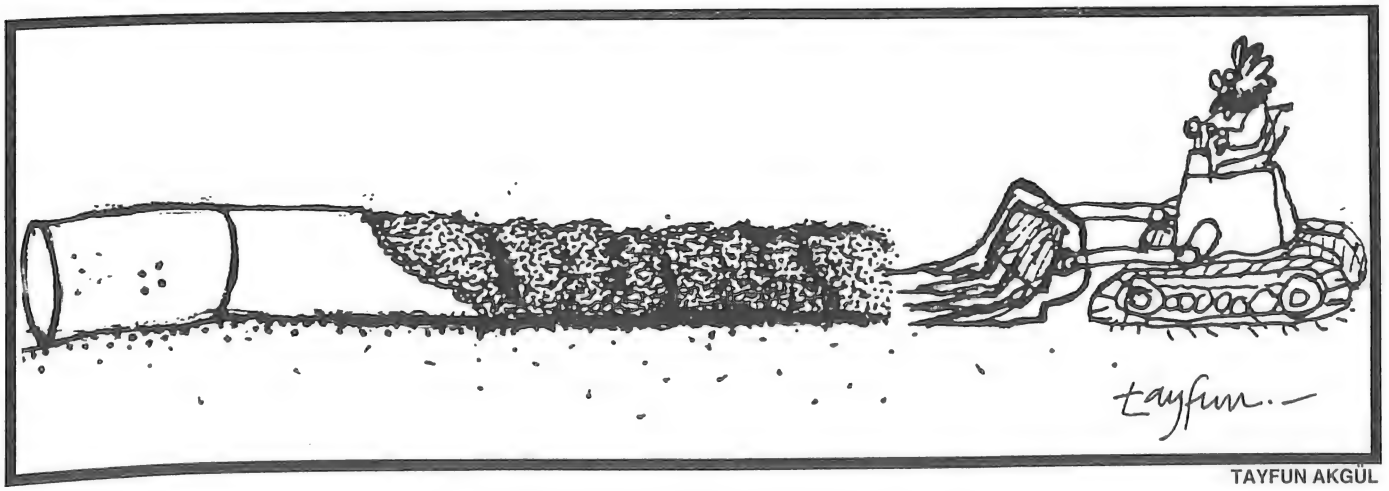

TAYFUN AKGÜL

güldüşün çorbası

Deprembank Bireysel Sunar!..

Fay hattını Yastık-Döşek yapmış uyuyoruz. İşin doğrusu Depremin Tapulu Arazisine izinsiz yatırım yapan "Deprembank Finanslı" yatırımcıları uykuda izler gibiyiz adet...

Evrensel yatırtma gücüne sahip Deprembank Şubelerini Gezegenimizin Tüm Fay Zonlarına yaymış... 5 milyar yaşında... Devasa bir işlem hacmine sahip. Özellikle Ülkemiz İnsafsızların/ İnsansızların son 60 yıldır Finans kaynağı olmuş. Veli gibi göçerenler, Ceylanlar, Yükseller gibi geçirenler, işbitirenlerin Kırması Uluyan Tatarcıklar gibi hortumlıyanlar ve Okuyan(lar) gibi Fatiha Okuyanlar, Yani siyasetlerini Toprak ve Emlak Rantına Endeksleyenler 'Seksen sonrasının yağma anlayışında' Toprakbank'ı ve Emlakbank'ı Referans gösterip, Biner(sel) Bankacılığın Evrensel öncüsü Deprembank'a transfer oldular. büyütülen Deprembank ülkemizde en çok şubelerini Batıda yaygınlaştırdı. En büyük Şubesini de, 17.08.1999 günü saat 03.02'de, 7.8 büyüklüğündeki mevduati ve 11 şiddetindeki Müdileriyle Kuzey Marmara'da faaliyete geçirdi ve insafsızların hizmetine sundu... İnsanlarımızı yıkıp yok ederek, insafsızları abad ederek... Zamanla da Batıda daha büyük Şubeler açacağı savlanmaktadır...

Deprembank aslında faydalı fayPAY kurumu. Niçin? Derseniz; Korku Psikozu olsa da Ulusal dayanışmayı getirdi. Hatta "Fay' hatlarında Ulusötesi Dayanışmayı. Hatta kere Hatta; Of'luların Pardon Ufo'ların fay hatlarında belirmesi ile Evrensel Dayanışmanın kapısını da araladı. Bu nedenle diyom ki -Deprembank Bireysel Barış Ödülü konsun ve seçici kurul başkanı Kudurmuş (O) Durmuş ossun- Olur A. Ödül AKUT'a, Azerbaycan'a, Yunan'a vb.'lerine verilir de Rezil oluruz. Ödül Libya'ya, Suudilere ve bazı türki cumhuriyetlere verilsin... Hele hele Yunan'lıya hiç verilmesin... Yunan'lı deyince aklına geldi: Çocuklarımızı Enkaz'dan kurtarmışlar... Üstelik de ağlamışlar. Kesinlikle Yunan'lıların Deprem Bölgemize düşen gözyaşı, Termal Kamera görme yetisindeki Odurmuş tarafından bulunmuş ve Tahlili yapılarak KALP olup olmadığı saptansın. Olur AAA, Sodyum-Klorur (NaCL2) ihtiva eden gözyaşı yerine Bakırsülfat (CuSO4) ihtiva eden Göztaşı dökmüş olabilirler. Bu konudaki Deneyimlerine güvencem tam; onlar değil mi 'Hopa'da Kan Örnekleri alıp O'ra insanlarımızın ırkını saptayanlar. KAN deyince düşüncelerime düşüverdi. Bunu yapan OKTAV BARBUNYA olmasın? Oktav Barbunya deyince de Düşünceme OKTAR BABUNA yuvarlanıverdi... Yerbilimcilerin bilemediği Yercücesi biliverirde ve verdiveriştirdi bilimademlerine. Helak, Olmadı Hela(L) olsun Adam(a); Lösemi'den sonra Depremin bilinmezliğini de çözdü. Nasıl mı? İşte böyle: "Kuran'ın 99 suresinin adı Zelzele=TİR depremin olduğu 1999'a, Zelzele 8 ayetten oluşuyor o da=TİR depremin olduğu 8. aya, yani Ağustos ayına-Zelzele suresinin 3. ayezinde "Ve İnsan Ne Oluyor!" dediği bölümde=TİR Deprem olduğu saate (03.02)de insanların "Ne oluyor" diye yataklarından fırladığı ana. İşte Babuna'nın tüm bu verileri bize Kuzey Marmara Depreminin olduğu 17.08.1999 ve saat 03.02 tarihini veriyor. PİRavo Dahi Çocuğuna, PİRavo ki ne PİRavo...

Deprem hepimizi derinden üzdü. Şahsen beni HEM derinden hem de yüzeyinden üzdü. Çünkü deprem sonrası Ailesiz ve Akrabasız kalan 40 çocuğu evlat edinmek isteyen ailelere yardımcı olunmadı. Bu konuda aileciklere yardımcı olmayan ÇEK Genel Müdürü Bülent İlik, bu ailelerin iliklerini donduran duyarsızlığından dolayı kınıyorum! Hakkında derhal soruşturma açılmasını ve de açığa da açılmasını, olası mümkün ise asılmasını istiyorum. Aileler Evlat edinecekleri çocuğun: "Yanağında Ben" olup olmadığını, Kız olursa baba olacak İyara, Erkek olursa ana olacak Acura benzeyip benzemediğini, sarışın mavi gözlü olup olmadığını, burnunun küçük olup olmadığını, iki yaşında olup olmadığını, kardeşi olup olmadığını ve düztaban Kepçe kulak olup olmadığını (Sergen ve beni hayatta evlat edinmezlerdi) Nerden bilecekler??? Sayın İlik niçin akıl edip, çocukları podyuma çıkarmadı ve ailelere sunuvermedi. Hiç değilse Veli Göçer ve eşini Bana Balkan ve klipteki eşeğini ve dem diğer Göçerleri, Ailelere Seçici Danışman olarak atayabilirdi. Ha! Soruyorum size: "Neee Dionuz, Ne İstionuz ailelerden Neeeee!!!!"

Kusura bakmayın, elde olan deprem nedeniyle Düşünce Labirentimin Fay kıvrımlarında sizleri konuşlandırarak, Düşüncelerinizi Presledim. Bağışlayın Bize, Bir Fıkra anlatayım size: "Y. Akbulut Açık alanda depreme yakalanıvermiş. Canhışar bir eve dalmış. Peşinden koşanlar 'Ya Yakbulut nedir bu telaşın?' deyince 'Susun! bana çabuk bir kolon kiriş bulun. Altına sığınacağım' diyesi gelmiş. Ama diyesimemiş. Çünküme eski akbulutlar bardak olmuş..."

Bağışlayın, benden bu kadar...

MİZAHOLOJİK SÖZLER

• Resmi sayı ekranlarda, sivil sayı enkazlarda.

• Edebiyatçı Göçerin Yazdığı kitabın adı: Mezarımı FAYdan Oyun"

•Kuşlar nereye yuva yapacağını biliyor da, insanlar niye bilmiyor? İnsanlar yoksa ÇUŞ Beyinli mi? (Deprem kargası)

• Dört yıldız bir araya gelince deprem oluyormuş. Yalan! Dört Göçer bir araya gelince Deprem oluyor!..

• Kaçamıyan V. Göçer Düzen(in) Keçisi, Kaçan Göçerler Düzenin Bekçisi...

ÖZGÜR ARHAVİLİ

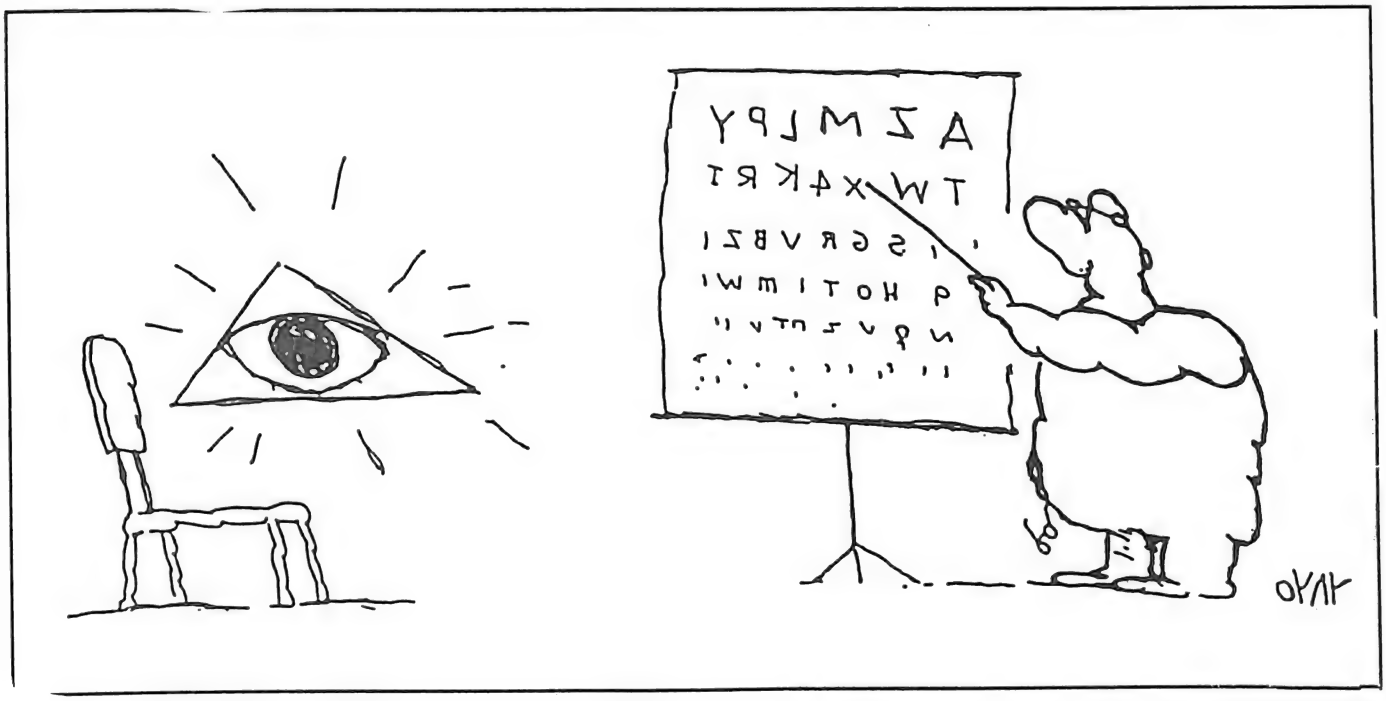

DİEGO YAYO /KANADA

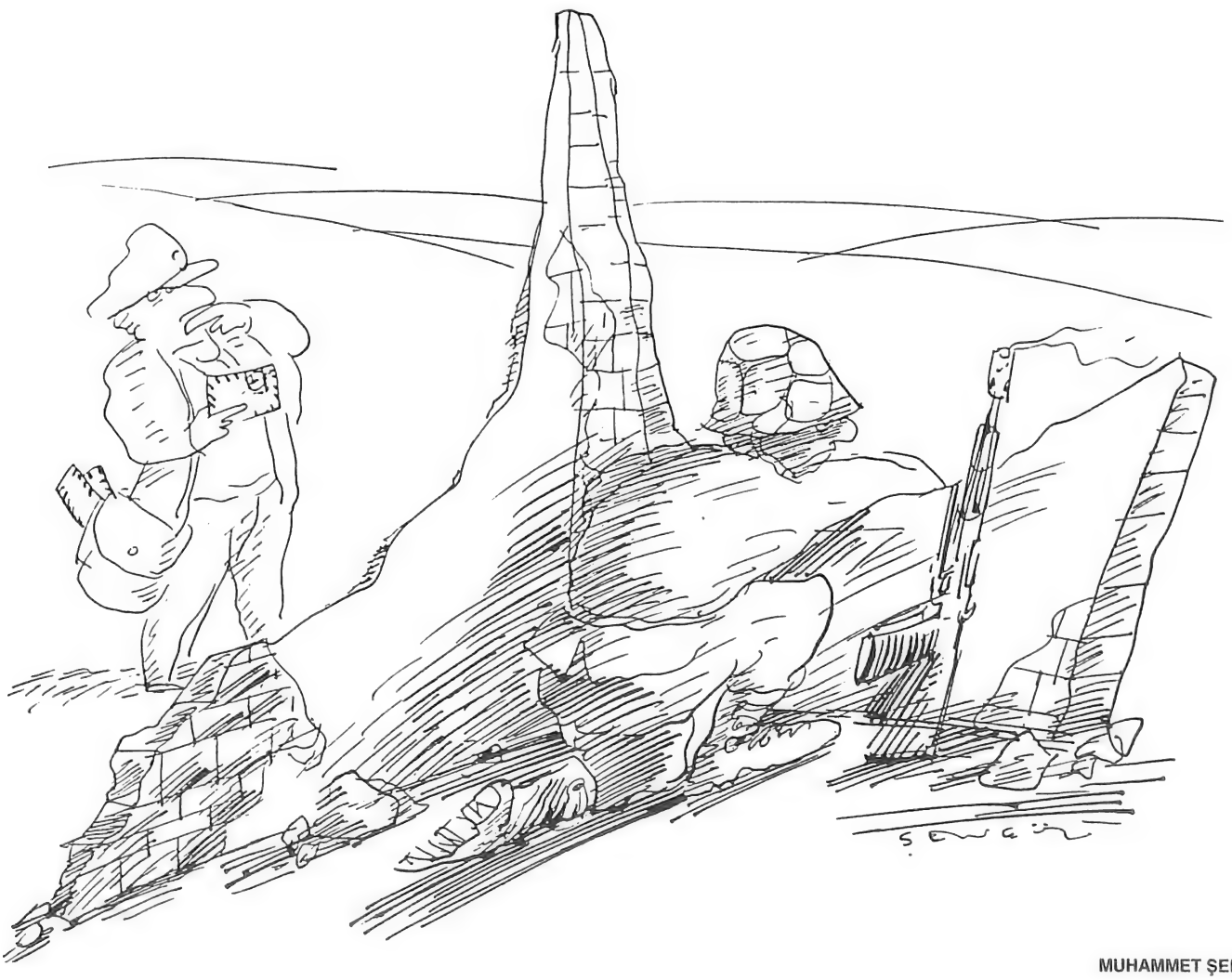

MUHAMMET ŞENGÖZ

İSMET LOKMAN

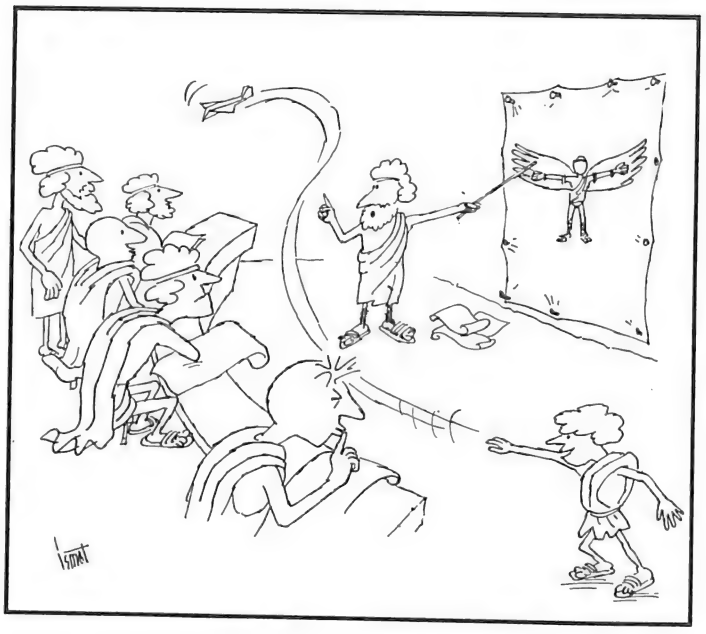

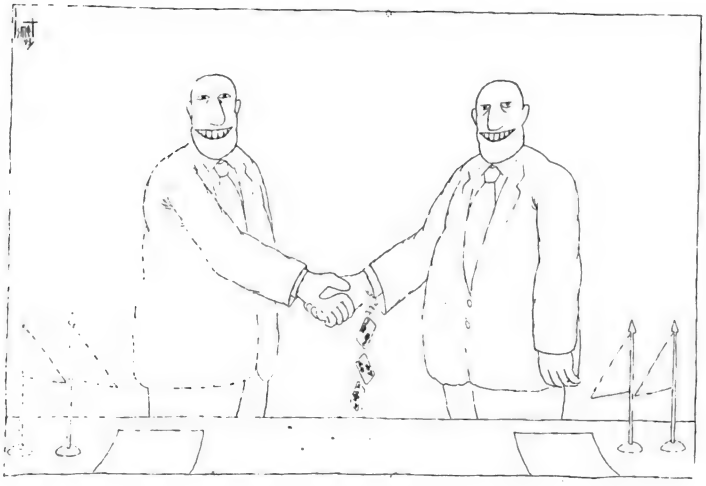

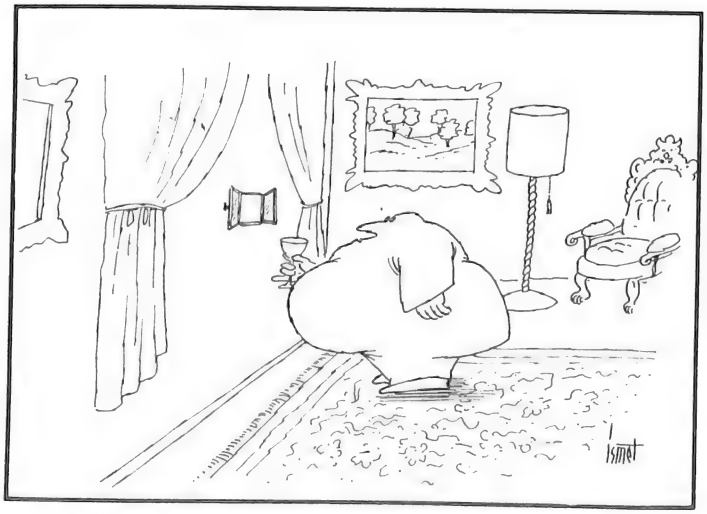

KARİKATÜRİST ANEKTOTLARI

■

Yener ÇAKMAK

■

MACERASEVER KARİKATÜRCÜ

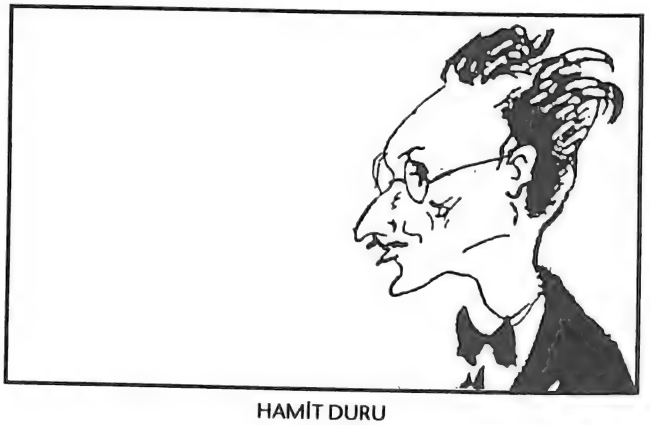

HAMİT DURU

Kırklı yılların karikatürcülerinden Hamit Duru, 1924 Temmuzunda İstanbul'da doğdu. Babasının görevi gereği, annesini yanına alıp Erzurum'a gitmesi nedeniyle, İlkokulu Galatasaray Sultanisi'nin ilk kısmında yatılı olarak okudu. Orta tahsilini ailesinin yanına Erzurum'a giderek tamamlayan Hamit Duru, sonra tekrar İstanbul'a gelerek Güzel Sanatlar Akademisi'ne girdi ve Mimarlık Bölümü'nü birincilikle bitirdi. Orhan Tolon'un okul arkadaşı olan Hamit Duru, kırklı yıllarda yayınlanan "Karikatür, Şaka, Akbaba" mizah dergilerine karikatürler çizdi. Sonra, mezun olduğu okulun mesleği olan mimarlığın ağır basması, karikatürden geçinebileceği parayı kazanamaması, mimarlığa yönelmesine yol açtı. Yıllarla birlikte karikatürcülüğü de unutuldu gitti.

Üç kız kardeşi olan Hamit Duru, kendini mimarlıktan emekli ettikten sonra, tekrar karikatürcü ve ressamlık damarları kabardı. Bekâr olup kız kardeşiyle oturan Hamit Duru, ilerlemiş yaşına rağmen gezmeyi seven maceraperest bir yaradılışta. Kendisini diyar diyar gezdiren arabasına atladığı gibi, yaz aylarında Hamit Duru'ya kâh Marmaris'te, kâh Bodrum'da, Antalya'da rastlarsınız. Arabası aynı zamanda ona otellik görevi de yapar. Bir tür evidir arabası, içinde mutfak takımlarından olta takımlarına kadar herşeyi bulabilirsiniz. Gittiği yerlerde geçimini, yerli yabancı turistlerin portre karikatürlerini ve resimlerini çizerek sağlar.

Bugün 70 yaşında olan ihtiyar delikanlı, her yaz olduğu gibi yine İstanbul'dan güzel tatil beldelerimizden birine tüymüş durumda... Eee.. Böyle gönlü genç, içi macera sevgisiyle dolu eski karikatürcü abimizi cesaretinden dolayı alkışlamamak elde değil... Çünkü seyyahatlerine, cebine para koyarak değil, çizdiklerinden kazanacaklarına güvenerek çıkıyor.

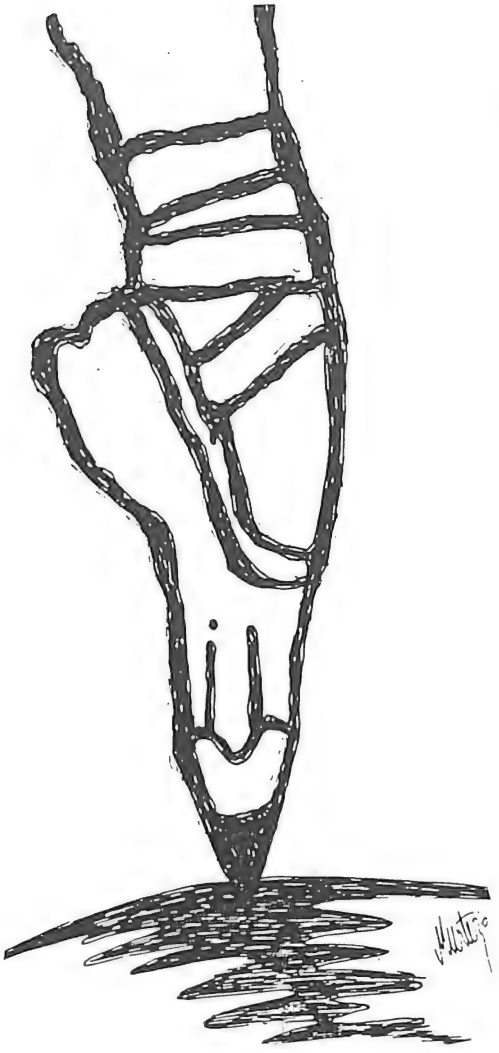

MURTAZA ALBAYRAK

AYŞE İNAN

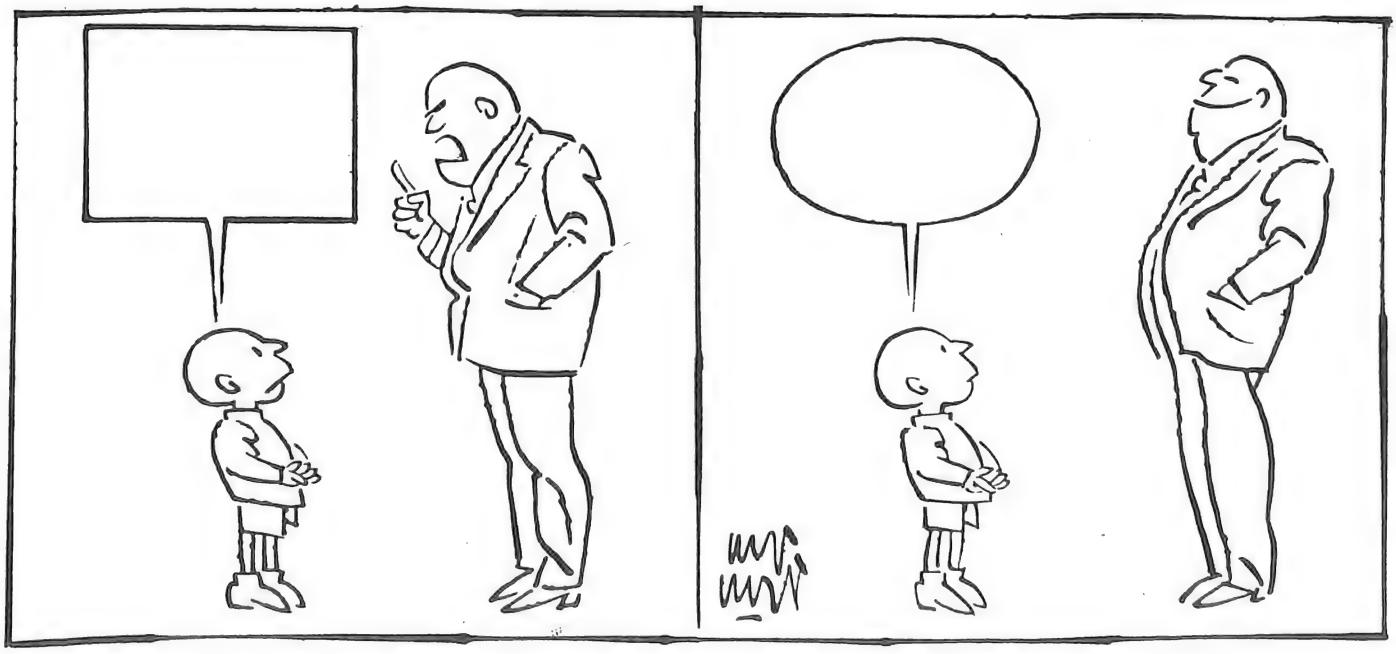

ALİ ULVİ ERSOY

BİR KARİKATÜR ALBÜMÜ / BİR KARİKATÜRCÜ

FERRUH DOĞAN, ASRİLEŞEN KÖY KARİKATÜR DİZİSİNİ 1953'TE YAYIMLAMAYA BAŞLADI. GAZETE VE DERGİLERDE SÜREN BU ÇALIŞMALAR, YENİLERİ DE EKLENEREK, BİR BÜTÜNLÜK İÇİNDE, 1956'DA KİTAP OLARAK YAYIMLANDI. KİTAP "...MİLLİ HİSSİYATI RENCİDE EDECEK VE MİLLİ MENFAATLERE ZARAR VERECEK ŞEKİLDE SUİNİYETLE MAKSADI MAHSUSA MÜSTENİT NEŞRİYATTA BULUNMAK..." GEREKÇESİYLE, İSTANBUL 5'İNCİ SULH CEZA YARGIÇLIĞININ 11.3.1957 TARİHLİ KARARIYLA TOPLATILDI. SAVCILIĞIN BAŞVURDUĞU YEMİNLİ BİLİRKİŞİLER, KİTAPTA SUÇ BULMADIKLARINI OY BİRLİĞİYLE YAZILI OLARAK BİLDİRDİLER. İSTANBUL 1'İNCİ SORGU YARGIÇLIĞI, 31.7.1957'DE FERRUH DOĞAN'IN SAVUNMASINI ALDI VE 10.10.1957'DE MEN-İ MUHAKEME KARARI VERİLDİ. KİTAPLAR AKLANARAK ADLİYE EMANETİNDEN GERİ ALINIP SATIŞA ÇIKARILDI.

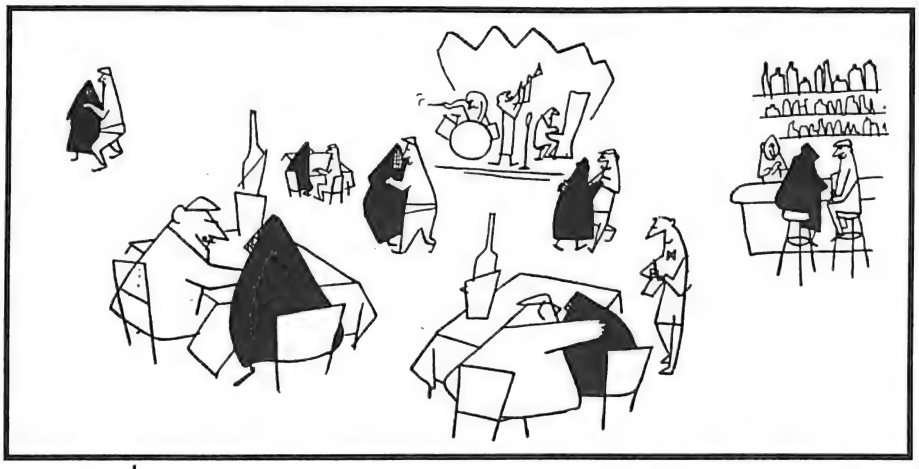

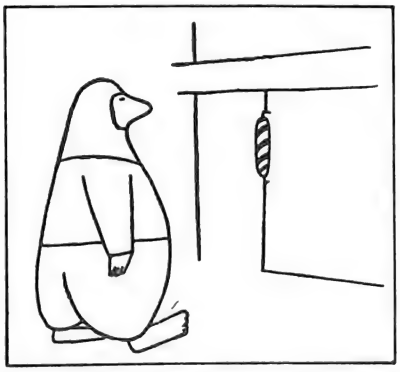

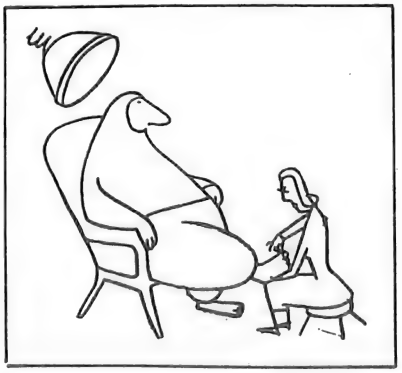

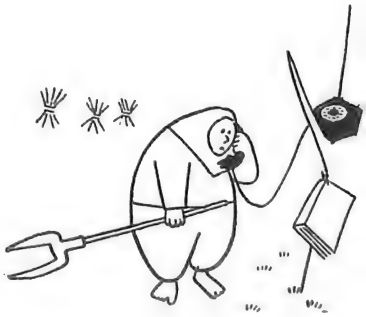

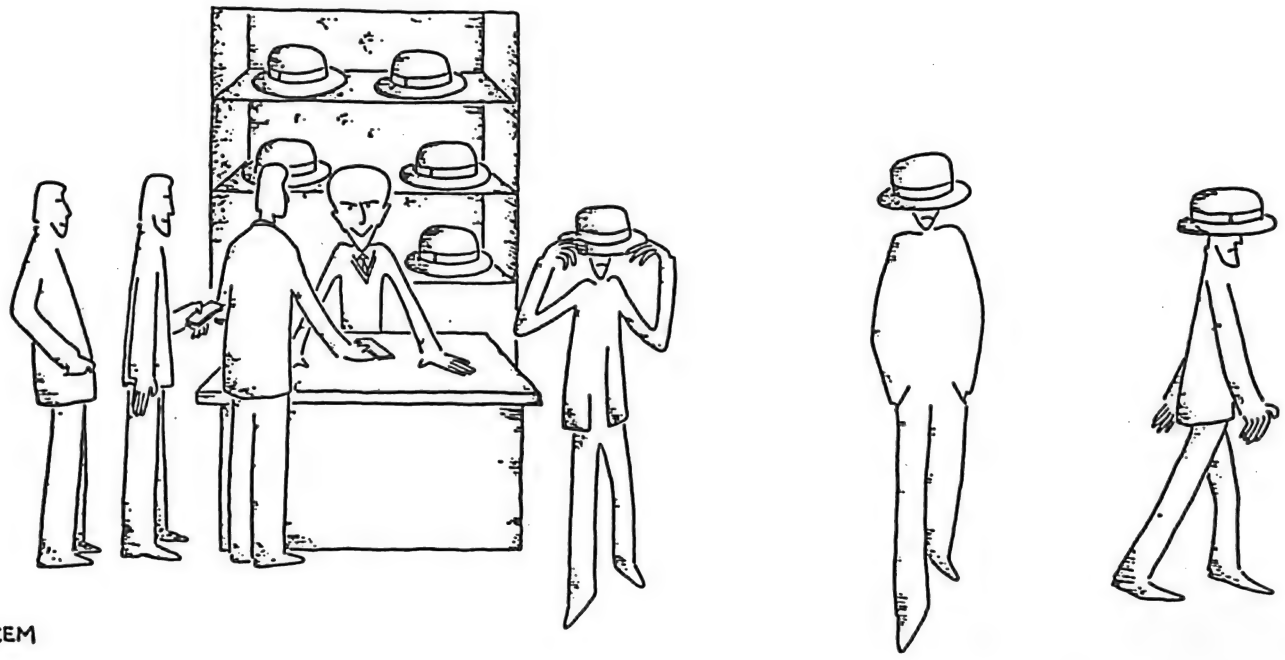

CEM

CEM KOÇ

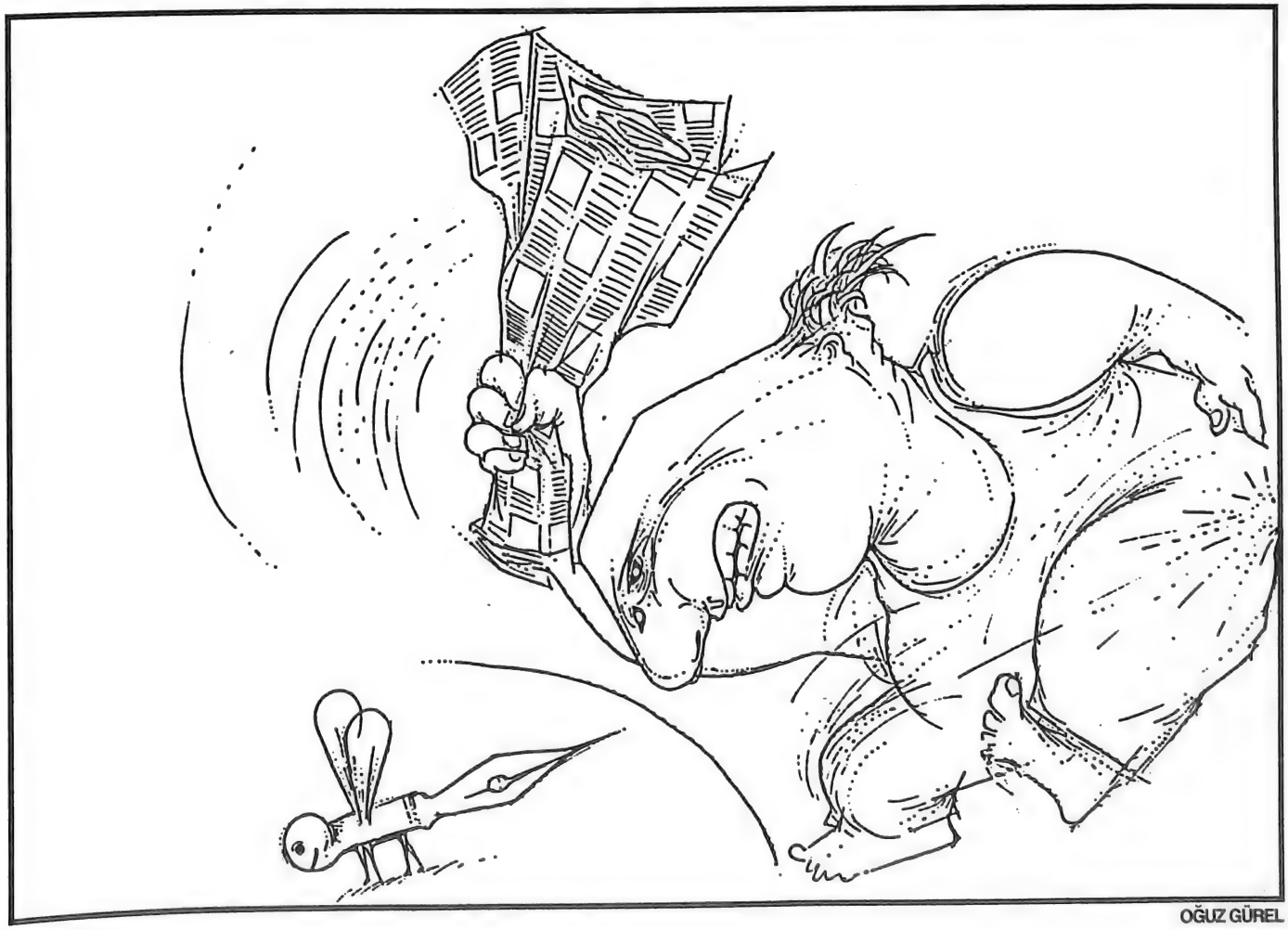

OĞUZ GÜREL

CHARLIE CHAPLIN ve BANT KÜLTÜRÜ

M. Thomas Inge

Bant Karikatür Kahramanı Olarak Chaplin

Charlie Chaplin ve bant-karikatürünün doğup gelişmesi aynı döneme rastlar. Chaplin 16 Nisan 1889'da Londra'nın pek de revaçta olmayan bir semtinde doğmuştur. 6 yıl sonra 5 Mayıs 1895'de Richard Felton Outcault *New York World* gazetesinde *At the Circus in Hogan's Alley* adıyla New York'un bir arka sokağında ortalığı birbirine katan bir grup azınlık çocuğunun maceralarını yayımlar. Çocukların arasında, daha sonraları sarı renge bürünen geceliğinin üzerinde *The Yellow Kid* (Sarı Yumurcak) yazılacak ve bu isimle bilinecek olan Koca kafalı, koca burunlu ve uzun gecelikli bir çocuk vardır. Bir yıl sonra formatında yapılan bir değişiklikle *The Yellow Kid* ilk uzun süreli bant-karikatür kahramanı haline gelir. Bant karikatürünün ve Chaplin'inin pek de itibarlı bir soyları yoktur. *The Yellow Kid* Doğulu ve İrlandalı unsurları yansıtırken, Chaplin de Fransız, İrlanda'lı ve Çingenelerin ırksal bir karışımıdır. *The Yellow Kid* Amerika'da kısa bir sürede popüler olurken, Charlic Londra yakınlarındaki kısa bir sürede popüler olurken, Clarlic Londra yakınlarındaki bir yetimhanenin zor ve insafsız şartlarında yaşamağa çalışıyordu. Ancak, her ikisi de dünyanın sempatisini alttabaka afacanları olarak elde edeceklerdir.

Chaplin 1913'de Keystone Studyolarında beyaz-perde kariyerine başlarken, bant karikatür Amerika'da oldukça gelişmişti. *The Yellow Kid*'in popüleritesinden sonra bant karikatür gazetelerin önemli bir unsuru haline gelmiş ve Happy Holisan (1900), *Buster Brown* (1902) ve *Polly and Her Pals* gibi bir çok bant kahramanları türemiştir. Chaplin'in bu gelişiminden ne kadar haberdar olduğunu bilmiyoruz, ancak ilk gençliğinde "Casey's Court" adlı kumpanyada ünlü kişilerin taklitlerini yaparken İngiliz Bant Karikatürlerini izliyor olmalıydı. Zira, "Casey's Court" adlı. 1902'den 1953'e kadar devam eden, İngiltere'nin ilk ve en popüler bant karikatüründen alınmadır. Kumpanya *The Yellow Kid*'deki gibi arka-mahalle afacanlarının maskaralıklarını bazen eğlenceli bazen de vurdulu-kırdılı bir oyun şeklinde sunuyordu. Chaplin ise, taklitlerinin yanısıra oyunlarda bu afacanların lideri olarak görülüyordu.

Serseriler ve aylaklar Chaplin'in *The Tramp* filminden çok daha önceleri bant karikatürlerde Tüm Browne ve Frederick Burr Opper gibi sanatçılar tarafından kullanılmıştı. Ancak Chaplin daha Keystone'daki ilk yılında bu figüre tanımlayıcı bir deha getirerek onu şiirsel ve mitsel bir gücün seviyesine çıkarmıştı. Chaplin de bu figürü daha önceden düşünmüştür ama herşey bol pantalonunun, yuvarlak uçlu ayakkabılarını ve melon şapkasını takıp bastonunu eline aldığında olmuştur. Chaplin daha sonraları, "Kostümümü giydiğim anda kıyafetim ve makyajım bana canlandıracağım karakteri hissettirdi. Sahnede yürümeğe başladığımda "serseri" tamamen doğmuştu." diyecektir. Sonraki filmlerindeyse bu karakteri daha da geliştirip zenginleştirecektir.

Serseriyle ilgili bir yorumda şöyle konuşur: ".... bu adam çok yönlüdür; serseri, şair, hayalperest, yalnız ve herzaman romantizm ve macera peşinde bir adam. Sizi bir bilimadamı, müzisyen, dük ve polo oyuncusu olduğuna inandırabilir, ama yaptıkları sigara izmaritleri toplayıp çocukların şekerini çalmaktan öteye geçmez." Başka bir değişle "serseri" şanslı ve şanssız günleri olan ama her zaman hayata ve umuda tutkulu biridir. Hayalperest ve yaratıcıdır, dolayısıyla hayat uğraşında sıska varlığına uslup getiren bir romatik ve sanatçıdır. Yine de işler kötüye gittiğinde pratikliği duygularında üstün tutup hayatın sıradan zerafetini alt-üst etmekten geri durmaz. Komplex ve çok yönlü olduğundan ruhumuzdaki ve davranışlarımızdaki pek çok noktaya dokunur. Popüleritesinin temeli budur.

Popüleritesi kendinden sonra gelen James Thurber ve Woody Allen gibi pek çok yazarın dışında, yaşadığı dönemde pek çok bantkarikatüre bir kahraman olarak yansımıştır. Ününün sonucu olarak dükkanların kısa sürede Chaplin şapkaları, çorapları, kaşıkları, kravatları, bebekleri, bibloları, Noel süsleri ve oyun kartlarıyla dolmasından cesaret alan *Chicago Record-Heraid* and *Inter Ocean* gazetesinin yayıncısı James Keeley Chaplin bant-karikatürü için Essanay Stüdyolarına başvurur. Böylece 1915'in başlarında *Charlie Chaplin's Comic Capers* yayımlanmaya başlar.

Bu banttan bu gün adı bile bilinmeyen sanatçılarca çizilen, ilk örneklerin kabul görmesi Chaplin'in ününden kaynaklanmıştır. Çizerlerin yaptıkları perdede başarılı olabilecek bir kaç espiriyi yansıtmaktan başka bir şey değildir. Zaman zaman da Cpahlinin kendisiyle perdedeki servisi karışır. Keeley 1916'da Elzice Crisler Segar adında, genç bir çizerle anlaşılır. Onun yaptıkları da öncekilerden çok başarılı değildir ama Segar'ın Chaplin'i çizdiği 18 ay boyunca bant karikatür gelişmiştir ve bu gelişimin meyvesini Segar Chaplin'i çizmeyi bıraktığında alır. Bir süre sonra *Popeye (Temel Reis)*i çizerek dahasını kanıtlar. *Charlie Chaplin's Comic Capers*'ın bantkarikatüre en büyük hizmeti böyle ünlü birisi için fırsat yaratmakta olmuştur.

Genel olarak gazeteler ve okuyucuları en sevdikleri kahramanın bantlarda başarısız bir şekilde yansıtmasından memnun olmadıklarından Chaplin bantalrı gazetelerde ender olarak yayımlamaya başlar. Bill Blackbear'da göre Chaplin 1917'de bantın yayınına kalite düşüklüğü gerekçesiyle son vermiştir. Gerçekten de bant Chaplin'in ününe hiçbir katkıda bulunmamaktadır. Böylece Chaplin'in Amerikadaki bant kahramanlık kariyeri sona erer. Sonraları yalnızca başka bantlardayan karakter ve misafir oyuncu olarak görülür.

İngiltere'de sessiz sinemanın başından beri nerdeyse tüm başarılı komedyenler bant kahramanı olmuştur. Chaplin bantların Amerika'da yayımlanmaya başlamasından kısa bir süre sonra 7 Ağustos 1915'de İngiltere'deki ilk Chaplin bantı yayımlanır. *Funny Wonder* dergisinde *Charlie Chaplin* adıyla Beti Brown tarafından başarıyla çizilir. Bu bant 1944'e kadar 1000'den fazla kez yayımlanır.

Chaplin versiyonları diğer Avrupa ülkelerinde de muhtemelen izinsiz bir şekilde yayımlanmıştır. serseri tipi halk tarafından öyle sevilir ve benimsenir ki yayıncılar kendilerinde izinsiz yayım hakkını görmüş olabilir. IBM bilgisayar şirketi yakın zamanlarda aynı imajı başarılı bir promosyon kampanyasında kullanmıştır. Chaplin'in yaşadığı dönemde yalnızca Mickey Mouse onunkine benzer bir statü kazanmıştır.

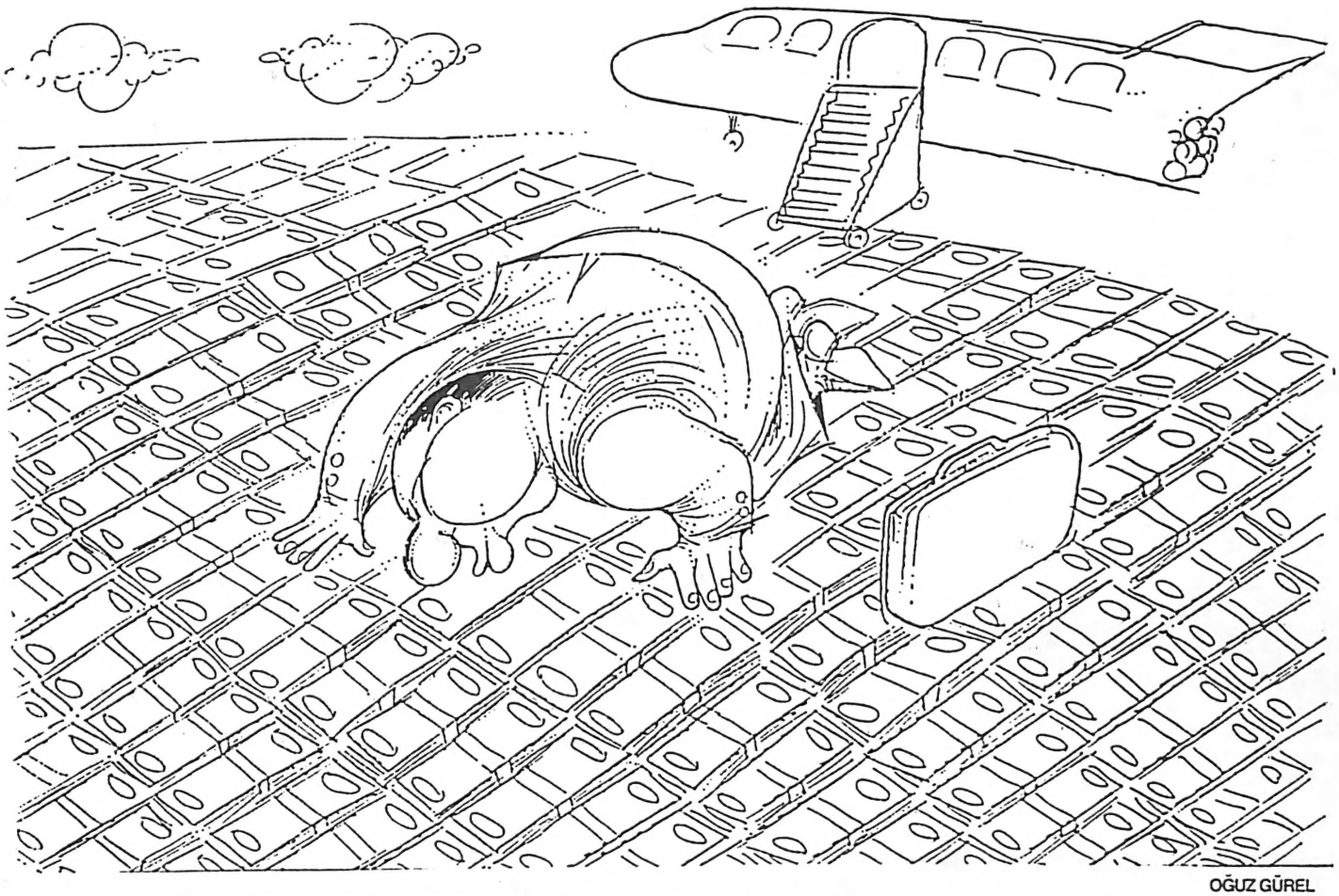

OĞUZ GÜREL

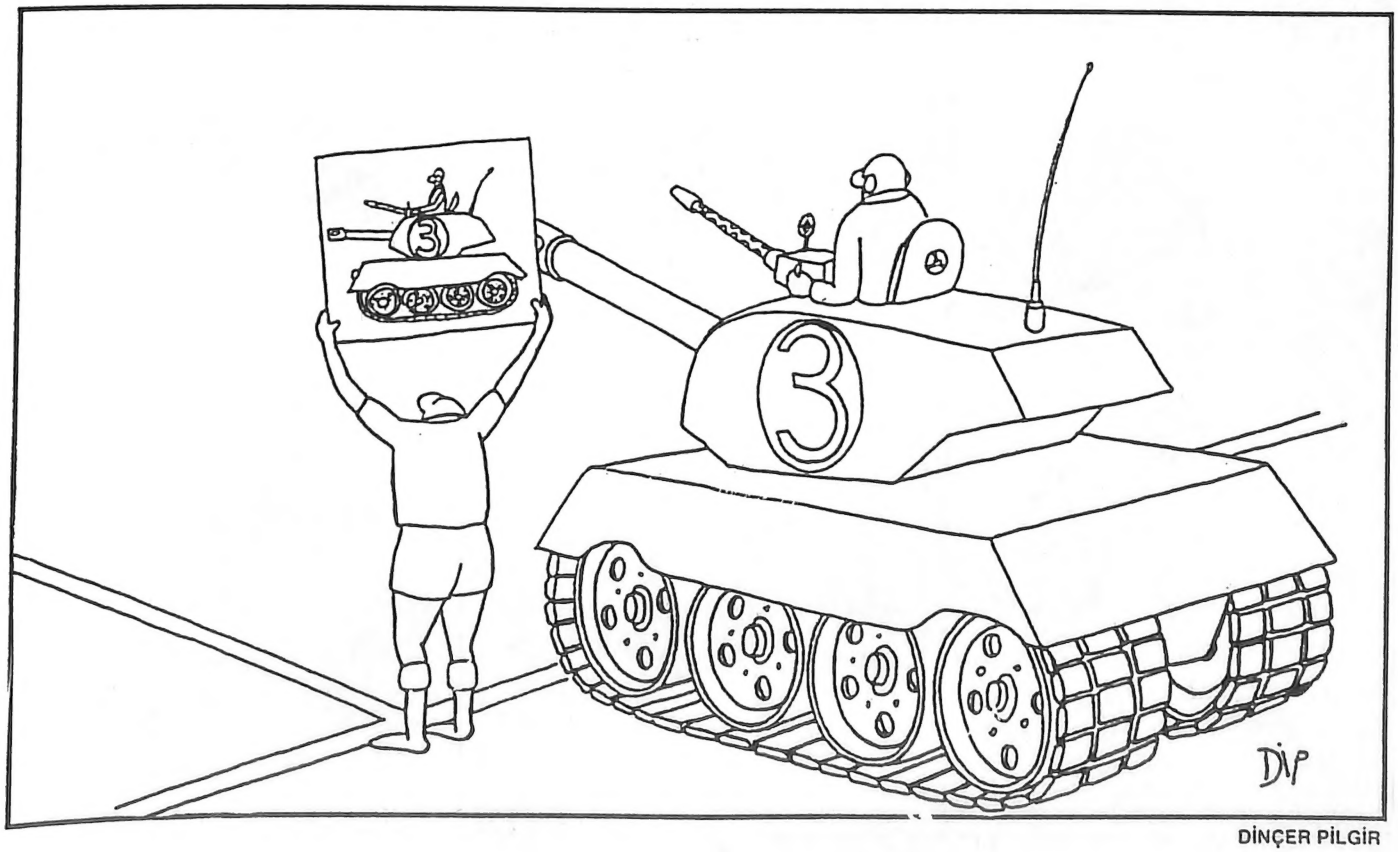

DİNÇER PİLGİR

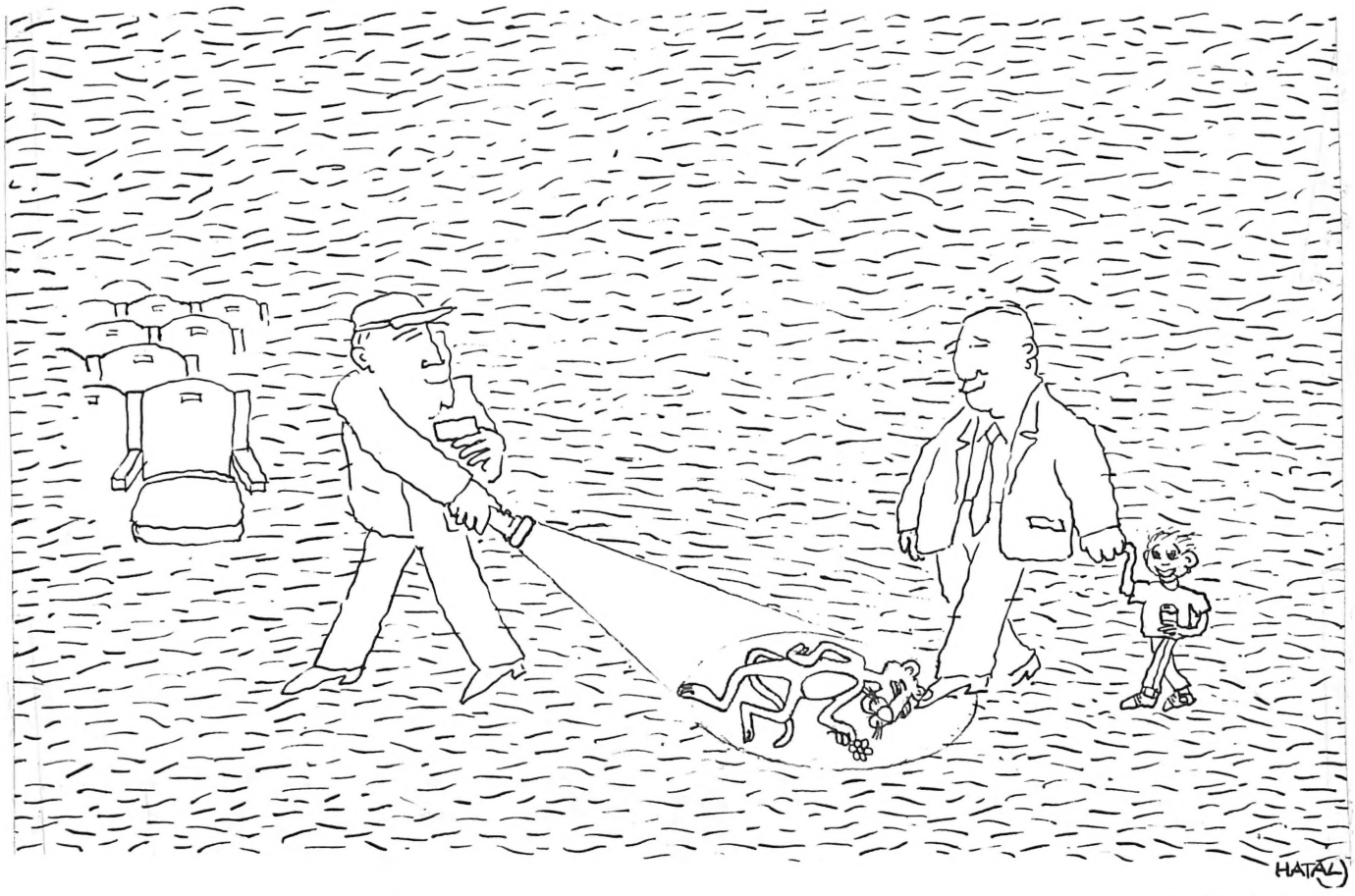

HATAY DUMLUPINAR

ÇEVREMDEKİLER — GÜNGÖR KABAKÇIOĞLU

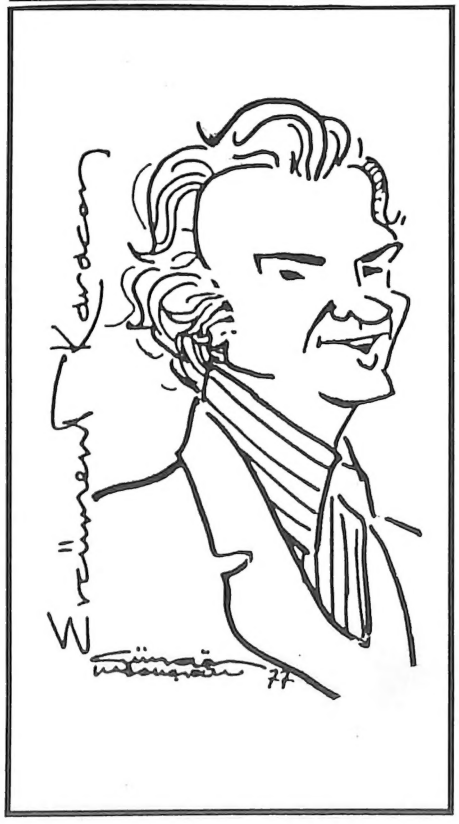

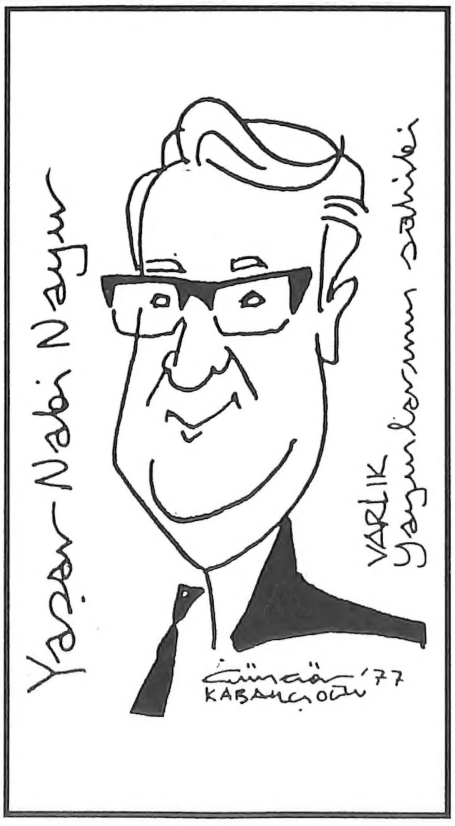

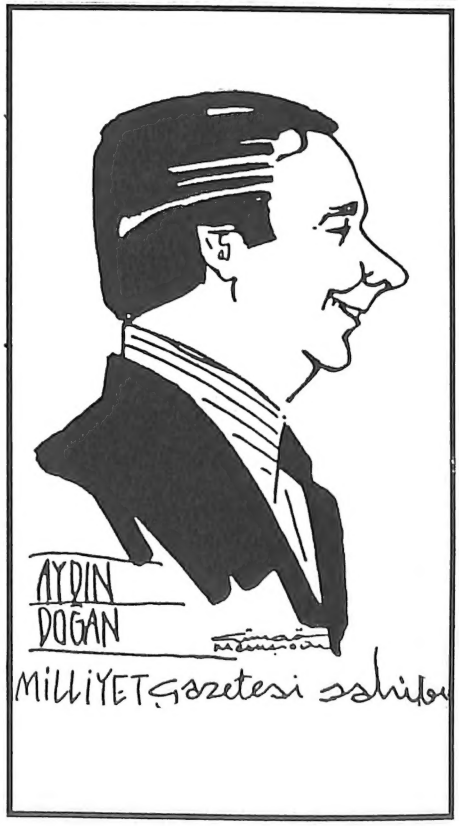

Bu ne rezalet hükümet, bu ne pisliktir tanrım ne pislik!...
Ulan insanlık onuru bu kadar da kirletilmezki kimüstesinden gelecek
Kardeşim din de alet edilir mi be! Pis herifler!!
Yuh be yuh! Bi de utanmadan örtbas etmeye çalışıyorlar...pislikrini temizlemek şart oldu!
Bu nedir kardeşim bu ne pisliktir? Birinin bu pisliği temizlemesi lazım !!!
Aaanneee!! bittiiii!! geeeel!!
m.yiğit özgür

Türkiye'de karar verme konumunda olan kişiler niçin gazetemizi okur?

Çünkü gerek duydukları bilgileri objektif olarak sadece gazetemizde bulabilirler.